Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дена ◆ ШОАТТА, 20 АВГУСТ, 1983 ШУ. ◆ № 100 (6822). ◆ Мах 3 кеп.

Советски нахa чIоагIа къобалбо тIаьийцаб «Къахьегама социалистически дисциплина тоаяра болх чIоагIбара хьакъехьара» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам. Цу тIа белгалдоаккх, къахьегама социалистически дисциплина ма могга тоаяр экономически социальни дегIаахара планаш, халкъа боахама эффективность лакхъяра, вахаро социалистически хьисапе ардаш дIато чIоагIъяра, наьха къахьегамо а политически а хьинар айдара, демократи эргIайаьккхав тоаяра лоархIамегIа дола кIамa хилар.

Парте XXVI съезда, КПСС ЦК Пленумий решенешца хьалхе а лелаеш, Нохч-ГIалгIайчен партийи, советсаи, боахама органаша, министерстваша а ведомстваша а, профсоюзни а комсомольски а организацеша белгала болх бу къахьегама дисциплина чIоагIъяра, халкъа боахаме балхара дIабуваш нах хувцалуга кIезигдара. Республикнарча дукха а дукхагIа болча наха хьаьнала а тIадмилача гIулакха хьалхара безитенахьм хаетабаш а къахьег, хIара производствении участие йоагIаш йола порядок оттаяр лоеш ба.

Цу дерригнех доккха беркат дахьнад — продукцено реализаци яра ворхI бетте план толаме кхоачешъяьй республика промышленносто, дипив тоаденнад юкъерэкономически хьоктамаш, кIаьта царех цхьадарош планнечарех лакхагIа а да.

САКХЕТАМЕ ДИСЦИПЛИНА ЧIОАГIЪЕ

БелгалдоакIаш да цхьа хIама: дисциплина чIоагIъеча, массехьа порядок оттаеча къахьегамо коллективаш, къахьегамхой шоай лоархIам лакху. Къахьегама коллективаех тIаийцача СССР Закено керда торонаш хьаене хIара сага балха хьинара алаки яра, хьоакхаттахаш бохтIача тайпара белгалбахара, дисциплина толзаярацa лира къоасам лоттабара. Цоа къахьинар гIадбуташ да. Масала, производство а наьха къахьегам а денагIа вIаштIехьбаккхарах, дисциплина чIоагIъяра тIадерзадаь дукха гIулакхаш чекхдахарах балха за йоалга наьха санна кIезигденнад республика промышленни предприятешка. ХIаьта цо йиш хиннийтар къахьегама овсарлен производство эффективности лакхъе. Цу доакъе дикагIа толамаш дахьад «Красный молот», «Трансмаш», ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент», «Пищемаш», радиотехнически заводий коллективаша, кхычар. Администраце цуравагIа нах балха мукъабувлийтинга, прогулаш елга кIезигдаьд цхьа, оборудованеца дикагIа болх байт.

Цхьабакъда, гIулакхаш массанехьа а ниттe да аьи йиш яц. Производство лерттIа вIаштIехь ца шинзарах, дисциплина лохе хиларах дукха балха за йоаш Грозненски кога гIирс беча фабрика, Назрановски трикотажни фабрика, «Чеченингушпромстройматериалы» яхача производствении объединена, гIишлошъеча дукхача организацешка, кхычаьа. ХIаьта республика промышленность бIаьрча хьинийцаьча, укх шера ялх бетте 2,5 эзар сага прогул яьй. Производствена чIоагIа IатIъеш кIамe да надраш кувцалуга. Къаьстта дукха нах белхара дIабувл консервни заводашка, вышкоботонни конструкцей заводашка, гIочча промышленносте предприятешка.

Фуд цуи бакъан! Из да — къахьегама а быта а хьелаш лерттIа Iалаш ца дар, коллективашка боагIIача бесса кхетама болх ца бар, кулгалхоша къанечар йоакхе ца яр, даша даза хе йоацача берий учреждени тоъаш ца хилар, кхыдараш.

Къахьегама дисциплина чIоагIъяр а нах белкара дIабувлар кIезигдар а духьа, къахьегамхой предложенеш тергал а еш, СССР Министрий Совето а ВЦСПС а тIаийцаб «Къахьегама дисциплина тоаяра кхы тIа де дезарах» бола соцам. ХIана предприятей, организацей, учреждений кулгалхошкара хьадехараш цIенквиттагIа де: шийх тийша дIаеннача участие йоагIIача тайпара дисциплина хулга Iалашде кулгалхочо ца магар — из шиi гIулакха тIа лелаве мегаргвоц вкинга лоарзIарга. Тха газето дукха ха йоаццаш хоам ма барра, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума УказегIа кхачен промышленносто министра декхарех мукъаваьйтав нов. Т. М. Богатырев, юрта боахама министра декхарех — нов. С. А. Кириллов.

Коллективай а профсоюзни организацей а кулгалхой цIаьхьа а цIаьхе а хьежа беза къахьегама дисциплина чIоагIъяра а балхара дIабувлаш нах хувцалуга кIезигдара а де дезачунга. Из болх тоабара геттара лоархIаме да производство вIаштIехьъяьккхара а къахьегамо стимулированни яра а керда формаш, бригадни хозрасчет, буссоцеш хьадачунга а хIаране дакхьа лацарга хьежна а мах теланга шерра юкъедоакадер.

Хьамале а овсаре а къахьегараш хестабара, балхах къехкараьшта, шоай декхараш тIемастта кхоачашдерашта де доагIар даре тIаерзаьь керда положенеш а соцам тIа. Масала, елехь а ца телаш болаьшкен гIулакхерча нахан лоьцца отпуск телара чIоагIа тIаьхьонем оттаберга. Бахенза ца болхш цу тайпарча отпуске хиннераш производства хьашаьа а торонашка а хьекъ шоэи ца беш бе болз тIехьагIа белга белгалдаьд. ХIаьта кхорта бокаш балхы а доацаш нахь сальытан совгIа шиi балха моттиге ца хиннар прогул яр санна бехктоккаме ез. Эггара вогIча тайпара къахьегама дисциплина толзавар лоарзI малар менна а волаш балха варах. Цу тайпара нах кхаь беттага кхачча ца кIезигагIа вэча луча балха хьожабо а из ха хинте лохахьча балха хьежабо йиш я. Шоай лоIамегIа цу юкъа балзара дIабовла йиш яц цар. ХIаьта кердача моттиге, нагахьа санна лой а, ялх бетта премех ах мара тергьыц церна. Цу тайпара дола кхыдола гIулакхаш а белгалдаьхад соцам тIа. Уж дерригаш а тIадерзадаь да къахьегама дисциплина чIоагIъяра, наьха бехктокхам айбара, массехьа порядок хилийтара.

ХIана кертера дар фуд аьнча, из да республикай хIаре коллективе уж соцамаш шерра дIадоакхийтар, тахан-кхоана якаш тIехьа а ца доезаш: прогулаш ераита, латунаьита, малара тIакхуарашта, шоашта тIадехха декхараш бе-бахха доацаш кхоачашдеришта балх а бахха а моттиг хургIоаца хьалаш хилийтар. Предприятей, колхозий, совхозий, организацей, учреждений кулгалхой, партийи, профсоюзни, комсомольски организацей сийлен декхар да из. ХIана аьнча, порядок оттаяр, дисциплина чIоагIъяр, организованность хилар — вай экономика Iалаьмате йоккха резерв. ХIаьта цунга цхьаькха тайпа рузкъ дIадахийта а дезац, бахьда, пайда боккха а сиха а хургба цо. Цудухьа да из йIаьхьана хилара боахама а социально-политически а декхар.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТОИ СССР МИНИСТРИИ СОВЕТОИ ТIАИИЦАБ «1983 ШЕРА ХЬУВКЪАЯЬ ШЕКАРА СВЕКЛАШ ХАННАХЬА ЧУЭЦИЛГА, КИИЧЪЕЛГА, ЧАКХИОАХИЛГА IАЛАШДАРА КХЫ ТIА ДЕ ДЕЗАРЕХ» БОЛА СОЦАМ.

Соцам тIа белгалдаьккхад тIехьарча шерашка шекара свеклаш яхара, уж эцарен чакхьлхарен планаш кхоачашъяра гIулакх цIенхаштта тIехьадусаш долга.

Свеклаш дIаюваш йолча дукхача республикашка массаза тIехьадоах хьувкъам чуэцилга, свеклаш дIачуийеча пункташкен шекар доаккхача заводашкен уж дIакхухьилга, кхачан промышленноста предприятеша кхоачам боллаш де доагIар дац свеклаш лоаттаелга тоадаран уж чакхьлхара ханаш кIезигъяраи, цу гIулакхо хьувкъам боабу, хьадоала шекар кIезигду, дукхха продукци хьа ца кхоачаш юс.

Карарча шера шекара свеклаш кийчъяра, шекар даккхара пачхахьалхен планаш кхоачашъяра дола дика гIулакхаш хьадоаьд.

1983 шера хьувкъаяь шекара свеклаш ханнахьа а тIехдика а чуэцилга, кийчъелга, чакхйоахилга лоархIаме хилар белгал а дь КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон декхарийла яьй РСФСР Министрий Совет, Украина Компарте ЦК-ан Украински ССР Министрий Совети, Белоруссе Компарте ЦК-ан Белорусски ССР Министрий Совети, Казахстана Компарте ЦК-ан Казахски ССР Министрий Совети, Грузе Компарте ЦК-ан Грузински ССР Министрий Совети, Литва Компарте ЦК-ан Литовски ССР Министрий Совети, Молдаве Компарте ЦК-ан Молдавски ССР Министрий Совети, Латве Компарте ЦК-ан Латвийски ССР Министрий Совети, Киргизе Компарте ЦК-ан Киргизски ССР Министрий Совети, Армене Компарте ЦК-ан Армянски ССР Министрий Совети, СССР юрта боахама Министерство, СССР кхачан промышленноста Министерство, СССР плодоовощной боахама Министерство, СССР заготовкай Министерство, СССР Госкомсельхозтехника, парте крайкомаш, обкомаш, райкомаш, автономни республикай Министрий Советаш, крайисполкомаш, облисполкомаш, райисполкомаш, агропромышленни объединенеш дIайийнача свеклашта гIулакх дара, дикагIа йолча хана уж чуэцара кийчо е, дикка вIаштIехьдаьккха уж чуэцара, шекара свеклаш кийчъяран чакхьлхарех, уж йовргйоацаш, шекар доаккхача заводашка дуккагIа шекар доваккхаргдолаш кхы тIа де нийса деза гIулакх чакхдала, хIаьта ниттта Iалашде:

шекара свеклаш чуэца йоаллехьа свеклаш чуэцаш йола ерригa техника, транспортни средстваш, свеклаш дIачуэцаш йола пункташ, шекар доаккха заводаш кийчъелга чакхдоаккха. Свеклаш чуэцаш йола агрегаташ, свеклаш дIачуийю пункташ, шекар доаккха заводаш лакха гоаза йолча кадраца Iалашъе, овсаре къахьегара царна мел эша хьалаш хьаде. Массе моттигашка шекара свеклаш чуэцилга поточни поточно-перевалочни способагIа чакхдоаккхилга вIаштIехьдаккха:

фабрични лаьрхIа дIайийнача шекара свеклай берригa хьувкъам пачхахьалхенга бохка, доакъара гIулакха уж дIа ца а ухийташ. ХIара боахаме вIаштIехьдаккха чуийца шекара свеклаш хIара денна дIаэцилга, мерза овлаш цIензаь хьагулдаьчул тIехьагIа мара кхаш овзаргдоацаш порядок а оттаеш.

Свеклаш дIаюваш йолча союзни республикай Министрий Советашта СССР кхачан промышленноста Министерствана, СССР юрта боахама Министерствана, машиннаьнъа Министерствана цхьана тIадиллад хIара шекар доаккхача завода зоне свеклаш дIачуэцача пунктишта свеклай плантацеш мел гаьна я кхы тIа хьожилга, нагахьа санна эшаш моттиг хуле свеклаш дIачуийю ханна йола пункташ хьаеллилга а.

РСФСР Министрий Совета, Украински СССР Министрий Совета, Молдавски ССР Министрий Совета, СССР кхачан промышленноста Министерствана, СССР юрта боахама Министерствана тIадиллад шекара свеклаш хьаяха йоляра, шекар доккха заводаш болх бе йолайолийта ханаш белгалъеца хана 1983 шера, кхоалагIча кварталe, цу дакъе сентябре а, шекар даккхара план кхоачашъелга а торгующи организацешка из лоаттадара план кхоачацъелга а Iалашданза даргдоацаш хиларга хьажа.

СССР заготовкай Министерство, СССР юрта боахама Министерство, СССР кхачан промышленноста Министерство декхарийла я шекара свеклаш чуэца йоаллалехьа 10 денал тIехьа ца доаккхаш 1983 шера 15 сентябре кхаччалца пачхахьалхенга йохка еза свеклаш мел дукха я къоастаде, свеклаш дIаюваш болча хIара боахаме а шекар доаккхача заводе а уж болх бе йолалийтара, контрактаце договораш кхоачашдаран шекара свеклаш боатамаша дIалушш уж дIачуийеча пункташкен ГОСТ-о дIадехараш нийса кхоачашдара, шекара свеклах доаллача шекарга хьежжа уж дIаялара, дIачуэцара, царех доагIар дIадалара оттаь порядок лелаира бола тIехьожам чIоагIбе.

Компартей ЦК-аши союзни республикай Министрий Советаши декхарийла я шекара свеклаш дIакхахьара кхоачам хиллал мухь кхухьа автомобилаш юкъеозилга Iалашде. Союзни республикай Министрий Советашта боккъо еннай 1983 шера хьувкъаяь шекара свеклаш дIакхахьара мухь кхухьа автомобилаш бортовой автоприцепаш ерригача предприятешкара, учреждененшкара, организацешкара юкъеоза 40 дийнахьа, молагIча ведомствана уж йоагIаш уж иле а. Шоай водительски состави ремонтни средстваш шоашца а йолаш (предприятешкен организацешкен технологически процесс Iалашъеш йола автомобилаш йоцаш).

Меккдаьтта продукташ па Iалашо яра йолча СССР Пачхахьалхен комитета, газови промышленноста Министерствана, СССР кхачан промышленноста Министерствана, свеклаш дIаюваш йолча союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад доатадеш дола мазути кхы дола довгора тайпаш лоаттадела Iалашде, хIаьта ниттa 1983 шера а 1984 шера I квартале а фондашка хьежжа шекар доаккхача заводашта Iалама газ телилга, шекар доаккхача заводаша хадданза болх бара эшача хьашкен боарамашкен хьежжа.

Шекара свеклаш чакхьяхара ханаш кIезигъяра уж йоа ца яри духьа, хIаьта ниттта шекар дукхагIа даккхар духьа СССР кхачан промышленноста Министерство, свеклаш дIаюваш йолча союзни республикай Министрий Советаши декхарийла я 1983 шера, нагахьа санна эшаш хуле шекар доаккхача заводашта цхьан боарамагIа бола бергболаш шекара свеклаш республикашта областашта юкъе дIа-юха кхахьийта.

СССР заготовкай Министерство декхарийла я 1984 шера 1 апреле кхаччалца колхозашта, совхозашта, кхыча юртабоахама предприятешта пачхахьалхенга 1983 шера хьувкъамах шекара свеклаш йохкара, свеклай ги доккара оттаьча норманашка хьежжа йоагIаш йола комбикормаш царга йохкийта Iалашде.

Хиланза даргдоацаш оттадаьд колхозаша, совхозаша, кхыча юртабоахама предприятеша 1983 шера хьувкъамах йола доакъара дIайийнача шекара свеклаш пачхахьалхенга йохкирах доагIар оттадаьча закупочни махькашта 50 процент тIа а тохаш дIадулга.

Ниттта къоастадаьа колхозаш, совхозаш, свеклаш вIачуийю пункташ шекар доаккха заводаш, шекара свеклаш кийчъяра, чакхъяхара кийчъе кхы тIа материально - технически средстваш хьожаелга.

* * *

КПСС Центральни Комитета СССР Министрий Советах чIоагIа тешаш я партийни советскии органаш, профсоюзни комсомольски организацеш, агропромышленни объединенеш, колхозаши совхозаши, шекара промышленноста, автомобильни машинанъъем транспорта предприятеш хьувкъаяь шекара свеклаш ерригаш а йоа ца еш а чуэцара де мел доагIар дергхиларах, шиi хаповзьа уж дIахьолга, ца талхийташ лоаттаелга, доацача хана уж чакхйоахилга. Ма могга дуккагIа из культура дIайийнача хIара гектара тIа шекар доаккхалга Iалаш дергхиларах.

КЕРДАЧА ЗАВОДА ПРОДУКЦИ

Гудермеса къулбеха малкбоален оагIоравье къаьеш я меккдаьтта чакхдоахача меккдаьттахимически промышленноста лаьрхIа запасни оаттаелаш хьеергйола йоккха завод. Из хьалъеча хьинаре доакъа йоац городской партийни организаце, «Грознефтеоргсинтез» производствении объединене специалисташа, города къахьегамхоша.

Завода хьалхара ергIа болх бе йолаеннай укх деношка. Дукхьашха йIайха штамповкаш фланцаш ераеца йола хьай цига 12 августе. Уж чIоагIа эшаш я СССР Миннефтехим переработка предприятешта. Заводе хьашо йола продукци дIаузийтаргьа вай махка меккдаьттахимически предприятеш хьалъеча, капитальни ремонт еча. 19 августага кхачалехьа заводе арахийцай 8 тонн штампованни фланцаши. Из хуо плагIа лаьрхIар мисса. ХIанз заводе вIашагIйоллаш латтача къонача коллективо баьнкхе хьалхаре къахьегама топам ба ца.

Заводе дукхьашха керда продукци ераеца йолаеча шоай хьинари нийн кхо ца беш къахьегарца белгалбаьхар хув чеченопрессови участка йоагIаоле мастер В. В. Коробкин, хьыканцхьар В. Мыгеев, воагIаоле инженер Францев Петр Иосифович, токарни оборудоване наладчик Топалин Владислав, кхы дукхлебареш а. Шоай новкъосташта хьокхам а телаш къахьегаш ба коммунисташ.

Овсара къахьегара, ераеца продукци дикал йолаш хилийтара парте бах тIехьеэам чIоагIа дог рехьа долаш тIаийцаб завода бокхлоша. Ма могга сихагIа завод проектни мощностагIа болх бе йолайолийтига шоай керттера ваниз верхI цар.

Б. КОСТОЕВ.

Пятилетка кхоалагIча — юкъ екъалуча шера — къаьстта чIоагIа хьинар айдаь къахьегаш я Шалински мехлесхоза коллектив. Толаме кхоачашъьй ворхI бетта планаши тIаийца социалистически декхараши.

Шоай керттера декхар санна даьи терко еш леладу хьу лелаераша предприятешна боза боахаш дегIабоалабелга а. Мехлесхозе доахан леладу, царна лаьрхIа хьалъьай ферма. ХIанз дошхана доанъар Iалашде оарцагIбаьинаб укхаза. Алхха йол а 200 тонн кийчъе езаш ба уж. Укх деношка ерригача лесничествашка буц хьокхаш, йоакъаеш, вIашкатохаш латт, кийча яр ферме хьатIаккхухь. Кхоачам хилдал доанъар Iалашде гIерт хьу лелаераш.

СУРТА ТIА: участка лесника Бедигов Ималв хьун йисте йол кийчъеча.
ХI. МУКАЕВА дийла сурт.

Ю. В. АНДРОПОВА АМЕРИКАНСКИ СЕНАТОРАШ ТIАЭЦАР

18 августе Кремле КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя Ю. В. Андропова тIаийцар СССР парламентски группа бехарагIа Советски Союзе баьхна американски сенатораш К. Пелл, Р. Лонг, П. Сэрбейнс, Д. Бамперс, П. Лихи, Дж. Сассер, Д. Ригл, Г. Меценбаум, Д. Деконсини.

Къамаьл деча хана Ю. В. Андропова белгалдир, СССР а США а юкъера хIаьзара гIулакхаш дерригача доакъошка кхокхадения хилар. Уж цу тайпара хинадац советски оагIонна дарах. Шина оагIонна пайдана дола а юкъарча машара гIулакха Iалеьмате бокха пайда хьабоалаш дола а ВIашагIкхийттача Штаташцара гIулакхаш лерттIа, стабильни, дика хилар Iалашлеш бола барт хулга лоаш я Советски Союз. Кхокхаь ирбеннача хьалашка, «бокъонаш йоаца доввар а деш» СССР-ал тIехвала гIертилга — кхераме гIадат.

Европерча ядерни герзах долча дешах доашхаш дийца а дийца, Ю. В. Андропова белгалдаьккхар, цу дешах йола Женевера переговораш шинна а оагIонна мегаргйоалаш чакхъяларах, цу регионера герз Iоадара геттара кхераме йола керда тур соцне мегарах тийша да дуккха хIама, цу дакъе Советски Союзан США нен юкъера гIулакхаш дIахо гIоргдола икъ а аьнна. Европе американски «першингаш» а тхьамаш дола ракеташ а оттаярах доккха зе даргда, из холургда ВIашагIкхийттача Штаташта шоашта а. Цига ракеташ оттаялехьарен оттаьчул тIехьагIарен гIулакхаш бе-бо долга ховргда америкацашта а.

Европерча ядерни герзашта довзув оттадарах йолча Женеверча переговорашка Советски Союзо юкъейкхьача цхьайолча конструктивни предложенеех дувцаш Ю. В. Андропова аьлар, нагахьа санна уж предложенеш чакхъяьхьяларе, гаьна яхаре юкъера бола Европера ерригa ядерни средстваш СССР а санна НАТО оагIорахьара а кхозза кIезигагIа хургъяр аьнна. ХIаьта НАТО оагIорахьара аннационни средстваш мара кIезигъе езацар тIаккха советски оагIорахьара — ракеташ, цу дакъе СС — 20 оалаш йола вай ханара ноагIо ракеташ. Долче, Советски Союзага 1976 шера хинначул дукха а кIезигагIа юсаргьяр ракеташ цар тIара боеголовкаш. ХIаьта цу хана Малхбузехьа цхьаннe а яхацар герза цу дакъе совле СССР-га я.

Белгалдаьккхар, нагахьа санна США цхьатеррарча бокъоний ларда тIа цIенача дег тIара барт безаш болаш яле, Европерча ядерни герзашта довзув оттадара хьежхьерча женевски переговорашка толам баккха йиш хилар. Шиi кхерамзлен хьаштташ зе а деш, Советски Союз ше цхьан оагIорахьа гIехьашка ярх маши яхачунга дог вака дезац цхьанне а.

Стратегически герзашта довзув оттадара дешаш дувцача хана сенаторашка аьлар, вIалла а реалне йолаш дац американски администраце деча тайп-тайпара шиi стратегически низий структура йохаелга, цар керттера компоненташ кIезигъелга шоллагIча оагIонгара дIадехар а из цунга дайта гIертар а, ше шийна хьаштдар де мукъа а юташ. Из дош цхьатарра бокъонаш йолаш мара къоастаде йиш яц. Из ниттa ца даро стратегически дIахо Iоадарга а ядерни тIема кхерам алсамбаккхарга а кхоачаду. СССР цунаш дуьхьала я.

Сенаторий теркам тIаберзабир Советски Союза а США а стратегически ядерни арсеналаш йолча тайпара йитара хьаяъехьа СССР-о еннача предложенена. Оаха ях аьлар Ю. В. Андропова, йолаш йола ракеташ алсам ца яхаран совгIа, стратегически герзий керда тайпаш кийч ца деш, тахха ца тохкаш дита, кIаьта ниттта йолаш йолча средствашта модернизации яра ма могга чIоагIа довзув оттаде СССР а США а ядерни арсеналий ерригa компоненташ йолча бесса йитар духьа кхы а шерагIа йола вариант гIалле кийча да тхо. Цох масал хургдар кхыча мехкашта цу хьакъехьа барт бича, боарам а боацаш ядерни герзаш Iоадара тIаерзаь йола кхераме процесс цу сахьате соцалургьяр, хIаьта дерригa халкъаш цунга дог доахаш а да Хьахургъяр кхыча тайпара политически ситуаци, тIаккха аттагIа хургдар цу тайпарча герзий запасаш кIезигъярах барт бе.

Ю. В. Андропова къаьстта дийцар геттара а лоархIаме ча дешах — герз Iоадела космосе даккхара бокхача а реални болча а кхерамах. Космосе санна, космосера а Лаьттана кхерам тIатоссилга декхара иделх ше хьалха дийцар дата а дохийта, цу даьхьера СССР керда йовкхий инициативаш йоалайир цо.

Эггара хьалха, аьлар Ю. В. Андропова, Лаьттан тIара, сигалара, космосера объекташ йохаяра космосе гера дIаниIсдента лоза декхара барт бовза бартбоацо ерхI Советски Союзо.

ДIахо, СССР кийча я эггара радикальну тайпара спутникашта духьаларча герзах дола доп къоаттаде — хIанз йолаш йола спутникашта духьалара системаш дIаяха а кердаяраш хьаелга декка а.

Яьнха йола цу хьакъехьара йола предложенеш Советски Союзо ООН Генеральни Ассамблея хургйолча сессе ювцийта дIачулургья.

Цу предложенешта кхы тIа а геттара боакха лоархIам бола решени тIаийцай советски кулгалхоша, аьлар Ю. В. Андропова. СССР-о шийна декхар тIаэц хьалхарчунца космосе цхьакха тайпа спутникашта духьалара герз дIа ца оттаде, вешта аьлча кхыча пачхахьалкхенаца, цу дакъе США-с молагIча тайпара дола спутникашта духьалара герз дIа ца тардеш йоаккхача хана чухь шиi оагIорахьара цу тайпара хIамаш космосе ца ахийта мораторий оттае.

Цу тайпара решени тIаэцар — Советски Союза доггIийла цIена хилар, халкъий машар а кхерамзле а гIулакхашца чIоагIъеш хилар дIагойта хоадам боллаш йола демонстраци я. США-с из масал хьаллоацаргхиларах тешие лов.

Дунен халкъашта юкъера кхыйола проблемаш ювцача хана Советски оагIорахьара дIакхайкадир, пачхахьалкхений чурча гIулакхашта юкъегIерта, кхерамаш тIатувси, герз юкъедаккха йиш йоацилга. Гаргарча Малхбоалене а Къулбехьен - Малхбоален Азе, Африке, кхыча моттигашка дале а, кхокхам ярбаларен довийи кхувраш оагIонашта мегаргйола решенеш а лехаш, маршара наькъаца дIадехонза дирг ца хилар белгалдаьккхар.

Ю. В. Андропова цIенхаштта дIакхайкадир Централни Америкера гIулакхаш политически наькъаца къоастадара ше гIехьа хилар, цу регионера проблемаш оагIонаш раьза йолча тайпара къоастаяра новкъостал де гIертача латиноамерикански мехкаша дечул дика мах бир. Никарагуас а Кубас а еина конструктивни предложенеш, урегулировани яра цар оттаь принципаш Советски Союзо йиза хьаллоацаш дIакхайкадир. Централни Америка халкъий хьашташа, дунен кхерамзлен шеррача хьашташа, аьлар Ю. В. Андропова, чIоагIа дIадех цу регионера хьалтIахьожама кIалар ца далийта ше мел дар делга.

Къамаьл деча хана КПСС ЦК Генеральни секретара американски сенаторашта дийцар экономически социальни гIулакхий хьакъехьара плаьаш кхоачашъяра КПСС хьалхленца советски халкъо боаржабаьча боккхача балхах.

Къамаьл чакхдоаллаш Ю. В. Андропова белгалдаьккхар ярахьарча политика дакъе СССР-а гуш дола шиi керттера де лерхIар машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлен чIоагIъяр, халкъашта сатийна вахар Iалашдар долга. Эггара хьалха ядерни тIема кхерам дIабаккхара наькъаца а долаш. Из дIахо йолача хана а хургьа укхаза тIатеIIа а деррагIа а шиi гIулакхаш лелаеш, вIаши гIойле йолча тайпара цхьана берыате гIулакхаш лелае, ерригача пачхахьалкхенаша, цу дакъа США-ца а, цхьана хила лийча йолаш.

Ю. В. Андропова дIахайтар халкъашта юкъера барти машари чIоагIбара лоархIаме элемент санна йолча парламентски контактий тайп-тайпара формаш шерра дегIайоалаяре ше тIехьа хилар. Цо дIахайтар американски сенаторашка Советски Союзе уж хилара советски наьха вахарен уIлайн хьисап дикагIа кхетадара а ходаяра а гIо дар лоаш ше волга.

СССР ян США-нен юкъерча дешаехи дунен халкъашта юкъерча проблемех йола Советски Союза позицеш кIоаргтен гуччахьи юцарах баркал а аьнна, сенаторашца советско - американски гIулакхаш тоадара, ядерни уIом хьарах бола кхерам дIабоаккхаргбола решенеш лахара пайдана дола къамаьлаш дир. Цар белгалдаьккхар цхьанне шоллагIчуэ позици дикагIа кхетаяра, вIаши юкъера тешам чIоагIбара тайп-тайпарча боарамашка вIаши дагадувлар пайдане долга.

Къамаьла юкъе дакъа лаьцар СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета Председателя В. П. Рубена, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра хьалхарча заместителя Г. М. Корниенкос, КПСС ЦК Генеральни секретара помощника А. М. Александрова, СССР-ерча США гIулакхашта ханна поверенни волча У. Зиммермана.

(ТАСС).

ЭШАР—ХАЬДДА ГІУЛАКХАШ ЧАКХДАХАР

КПСС МАГІАЛБИКА ГОРКОМА ПЛЕНУМЕРА

Укх деношка МагІалбикс хилар КПСС горкома аргІанара XV пленум. КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенешкара хьадоагІача декхарех дийцар цига коммунисташа. Цу хьанъехьа доклад йир КПСС горкома хьалхарча секретара П. А. Бусева.

Долаш долча толамех а дийца докладчико къаьстта теркам тІабахийтар балха тІа нийслуча цІенхашттача кхоачамбоацарашта проблемаштеи.

ХІанз а тІехь МагІалбика мехкдаьттахошь къоастадаьдац керттера декхар — мехкдаьтта даккхара стабилизаци ега. Бурув тохара управлене партком, кулгалхоша дизза кхоачашдац доаллаш доа мехкдаьтта хьадоаккхилга. Кирпишкаш еча завода, горбыткомбината, буезама районни отделене коллективаша ледара пайда эц шоай торонех.

ЦІенхаштта кхоачамбоацараш да агропромышленни комплекса балха тІа. Лоха ба хьувкъам, хьайбай продуктивность. Йоккха проблема хиннай района комсаш лелаярах.

Бахархоша цІенхаштта бехкаш доах маьхк еча завода балхах. «Ачалуки» яха минеральни хий деча заводо планаш кхоачашьц. Болхлой а пассажирий а хьашташ лерттІа кхоачащдац автотранспорта предприятеша.

Из деррига лаьхиннад идеологически, политико-кхетам балара балхе тІа гІалаташ дувлийтарах. Къахьегама коллективашка кхетам балара болх тоабара гІулакх талласта латт. Дикка пайда эщц производство вІаштІехьйиккхара, дисциплина чІоагІьяра хьаяъехна бригада, участка, цеха коллективай йолча торонех.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо дІа ма дехха, юкхьанцара партийни организацеш декхарийла я хІара къахьегама коллективе болх бе лерттІа хьалаш хьакхолла, коллективни подряд шерагІа йоарнае, цунах баргбола пайде нахи бовзийта, корта бокабу малараш меларашца, къахьегама дисциплина толхаерашца цІенхаштта къовсам лоаттабе.

Тахан хадданза лаьхлуш латт экономически дешара лоархІам. 5 эзар совгІа саг ва районе экономически теори, КПСС политика Іомаеш. Амма экономически дешара системах дика пайда эц вІаштІехьдалац. Цу хьанъехьа критика йир района КПСС обкома X пленуме.

Дукха дувц кхом барах, хьурмат дарах. Бакъда, цу тІехьа корта болаш деш хайра хІама дац. Районо кхоачашьцу электроэнергиа, доагора, бийдала кхом бара задаеш. Цу тІехь лоаттабоча къовсама ларде яда ева моральни, материальни стимулаш. ТІакха мара овсаре хургбац из.

Докладчико къаьстта белгалдаьккхир социалистически ихьах ма хулла дукхагІа пайда эцарах дола дош. Терко е эза цун торонаш гучаяхара, дунна лерттІа идеологически Іалашо яра.

Таханарча дийнахьа дог Іобадеш бац партийни, советски, бокъонаш лораеча органаша советски законаш телхадечарца лоаттабу къовсам.

Тоабина баргбаш профилактика районни совета (председатель Т. Д. Албогачиев), ДНД штаба (председатель В. С. Звякина) болх а.

Пропаганда массе торонаша, закона ниэаца духьалдала деза. общественни кІезигагІа дІа а луш, цунгара ма хулла дукхагІа дІаэца лерхІачарна, торонах культ а яь законаш телхадечарна. Ниттача паха лац хьаьнала къахьега, царна тоъам хилац долчох, массанел тІехбоала гІерт. Цудухьа царгара оуламаш а дувл.

1982 шера «МалгобекменгІайтаз» ЭПУ бухгалтера З. К. Картоевас, завсклада Л. Г. Харченкос къоалдаьл Іаьдале дукха ве а деш кирпишк еча завода мастера Айдамирова ийшай 8 эзар сома маьхка кирпишк. «Чеченингушкино» объединене ПМК-4 гучадаьннад къаьстта доккха къоал — 26 эзар сом.

Партийни организацей лоархІаме де кхар да политически агитаци а пропаганда а эргайоахаш тоалр. Районе 1,5 эзар совгІа политинформатор, агитатор, лектор ва. Цхьабакъда, из доккха идеологически бІухой эскар дукха пайда беш дац.

Партийни организацеш декхарийла я лекционни пропаганда кхы дІахо а эргаяккха. Амма из болх а ледара латт. Дика бац шоай болх «Знание» яхача общества юкхьанцарча организацеша, городской организаце правлене (председатель А. Д. Алироев), кІезига еш лекцеш, паттаьа мара чакхъьяхац тематически лекторец, хилиъа университетий эапитеш.

ЦІенхаштта кхоачамбоацараш да гойтара агитаци вІаштІехьйоаккхача.

Эсала латт районе физкультура, спорт дегІаалара гІулакх а. Партийни организацеша вІалла теркал ца деш дитад из.

Пленуме критика йир культпросветучрежденей балха а. Клубашка мероприятеш во кийчъю, цар балха вІалла юкъе озац юртара интеллигенци. Культура отдела заведующе М. Г. Мержоева Іалашдаьдац юртара клубаш дика болх беш хилар. Культура учреждененш хьальяра дешаш во къестаду РАПО-с.

Воча хьалашка ба библиотекай болх. Серго цІерагІча парке бу болх. ВІалла массово-политически болх бац профсоюзий клубашка. Хьалла санна во латт района бахархошта кино хьокхилга. Терко яц кино хьокхилга идейно-политически лостам болаш хилийтара.

Городской партийни организаце даим йоанхо яьй наха интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара дешай. ХІаьта а районе из болх боагІача бесса бу ала йиш яц.

АТП, геофизбаза, маьхк еча завода, ОРС-н тампонажни участка. Района партийни организацеша, кулгалхоша бе ма боагІа мах бац интернациональни коллективаш вІаштІехьъяхара.

Районе бахача наха юкъе хІанз а шиш болаш ба бусалба а кераста а дин «авторитеташ». Цар чІоагІбу дина Іоткъам, бе-беза хьаман викалашта юкъе ца тоцам, ца безам болла гІерт. ХІаьта района общественни организацеша царна духьала хІама дакхац. Горисполкоме а юртсоветашка а вІашагІехкача дина культах дола законодательство кхоачашдара тІахьожам лоаттабеча комиссеша болх геттара во бу.

Партийни, комсомольски организацеша, халкъа депутатий Советаша цІенхаштта къовсам лоаттабац тІехьадисача гІулакхашта. Іилма - атеистически болх тоабина баргбац. Динах гешчо хІара сагаца къаьстта болх бе беза, уж юкъеоза бова общественни вахара.

Цхьайолча школашка дика латтац кхетам балара болх. Цхьаболча дешархоша во деш, занятешка хьахац. ХІаьта из ца гуш санна сатийна Іа школа общественни организацеш. Школай партийни организацеша хІара хьехархочунгара цІенхаштта хьалеха деза болх тоабар, берашта кхетам луча массе формаех ма могга пайда эцилга.

Пренек къамаьлаш даьча «Малгобекнефть» НГДУ партнома секретара Ф. А. Албогачиевас, «Луч» яхача винсовхоза партбюро секретара Ю. И. Гомкортиева, ВГПЗ слесара А. Зандакова, Е болхлочо А. М. Петренкос, «Малгобекский» яхача винсовхоза вокххагІболча ма Іуно Социалистически Къахьегама Турпала М. Д. Бахмадова, гороно инспектора М. С. Мургустова, «Малгобекнефть» НГДУ лаборанта В. М. Чаплыгинас, ВЛКСМ ГК хьалхарча секретара Г. Ш. Вокова дийцар шоай балха тІа нийслуча кхоачамбоацарех, уж дІадахара де лерхІачох.

Пленума балха юкъе даакъа а лаьцар, къамаьл а дир парто Нохч-ГІалгІай обкома административни органий отдела заведующе А. Т. Дятлова.

Идеологически болх дІахо а эргабоаккхаш тоабара тІаберзабаь соцам тІаийцар пленумо.

З. ЦЕЧОЕВ.

БІУБЕННА ГІА БОАХ КОСТОМУКША

КАРЕЛЬСКИ АССР. Бр шу долаьш болх бе йолаенва СССР 60 шу дизара цІерагІа Костомукшски горно-обогатительни комбинат ди тІехьагІа дукхагІа продукци арахецаш хьайоагІа. Пятилетка чакхйоаллаш Даймехка горнорудни промышленносте йоккхагІъярех цаІ хинна дІаотта еза и из. КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенешта гІулакхаца моп а луш комбината коллектив юха а хьекар пе хьалхагІа белгалдаь хиначва доазонашка. ХІаьта дикка дукхагІа аьшка рула даккха, дукхагІа концентрати оматышаши арахеца лаьрхІар. Бехктокхаме декхар да предприяте шоллагІа аргІа оттаьча хинна болх бе йолаилйтар.

Боах бе йолаеннача хьалхарча деношка деза комбинат отраслерча социалистически ихье керте латтаращца йолаш хьайоагІа.

Горно - обогатительни комбинатаца цхьана дегІайоагІа къона город Костомукша. Укхаза хьалду дика нийчдаь наха чуІе цІеноші, гІулакхаш деча сфера объекташ, дукха ха йоаццаш хьадийлад культура Дворец. Комбинат а города а хьальеш я 1995 шерагІа кхачалца лаьрхІа йолча СССР-ан Финляндеи юкъе цхьана леладу торгово - экономически, промышленни, Іилма - технически гІулакхаш дегІадоаладареи нІоаргдарех дукхача хана йолча программагІа.

СУРТАШ ТІА: 1. (аьрдехьара аьттехьа) советски монтажникаш Михаил Иванников, Юрий Нараничев, цар фински коллегаш Уитто Туркиан Маурв Суутарии. ГОК а чоллагІча окатышаш еча цехе оборудованеца монтаж еш ба уж.

2. Кердача городе Костомукше аьшка руда доалла моттиг эггара хьалха хьайиллларий сийна памятни знак оттапай.

С. МАЙСТЕРМАНА сурташ.

ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА: ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

МАССЕ ДЕШАЙ ТЕРКО А ЕШ

«Грознефть» объединене центральни база № 1 йолча цеха партийни организаце отчетно-хоржама собрани берриге коммунисташ тІа а болаш чанкъьялар. Партбюрос отчетни хана баьча балхах доклад йир цун секретара А. Х. Басирова. Докладчико а къамаьл даьча коммунисташа а А. Красотенкос, С. Румянцева, Н. Гатилова белгалдаьккхар партбюрос болхлошта юкъе идейно-кхетама болх бара тоъал терко яь хилар. Холуш тоабелар парторганизаце болх КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) июньски (1983 ш.) Пленумаш хинначул тІехьагІа. Коммунисташа даим йоанхо ю производственни, къахьегама дисциплина чІоагІъяра, хІара болхлочун бехктокхам лакхбара, агитационни, пропагандистски болх тоабара. Къахьегамхошта хьалхашка бе-беча темаех йола лекцеш йийшай партийни, советски болхлоша, партийни организаце кийчдаь чакхдаьхад улицай цІейш.

ЧІоагІа лоархІаме да балха, вахара тІехь коммунисташа шоашкара масал гойтар. ХІана аьлча, царна бІарахьеж кхыбараш. Общественни балха юкъе дика даакъа а лоацаш, шоай производственни планаш тІехкхоачашъеш къахьегаш ба коммунисташ токарь М. Ширман, слесарь Е. Белухов, А. Красотенко. Цул совгІа, цар чІоагІа гІо ду къонача болхлошта говзал кара еэзас, шоай вахар коллективаца дуъза.

Партбюрос дика болх баьб бригадашта, къаьстта болхлошта юкъе социалистически ихь йоарнаеш. Цун итогаш еш теркам баьб хІаране балха, цо производственни, къахьегама, технологически дисциплина нийса лелаяра. Яхье котало яьхачарна тийнай грамоташ, ахчан премеш, цар сийна арахийцай «Молнеш», пенгазеташ.

Новкъоста Басирова шийй доклада тІа аьлар, каралча шера 7 бетта дІаэ тІехкхоачашъяьй, аьнна. Из коллектива дика толам ба. Цехе къахьегама овсарле плавал тІех 3 процент лакхъеннай. Кходаьд 12 тонн профилированни, 400 тонн совгІа Іаьржа аьшк, 10 эзар киловатт-сахьат электроэнерги. Цу хьокхамашта тешал ду партийни организаце производственни дешашта хадданза йоанхо еш хилара, профкома, халкъа тІахьожама группа де ма доагІа кулгалдеш хилара, Іалаьмате бокха ниэ ба цехе халкъа тІахьожамхой. Цхьаккха хІама дисац цар да зуаш. Хан-ханнахьа еча рейдаша гучадоахар кхоачамбоацараш, дисциплина телхаю моттигаш. ХІаьта шоай декхараш лерттІа кхоачаш да дечарца къамаьл цІенхаштта хулар. Цар хоза доаца гІуланхаш нахал доах, уж дІаизбу пенгазета Іаьржача сайн чу. Цудухьа укх тІехкьарча хана саго къахьегама дисциплина толхаяь моттиг нийсъеннац коллективе.

Дукха кагирхой ба цехе болх беш. Цар дика йоанхо еш ба коммунисташ, къаьнагІа бола болхлой. ХІара къонача болхлочун шийй хьехамча ва. Массе комсомолец кхоачашдеш ва цхьаьца общественни гІуланк. Дика болх беш а «Комсомольски прожектор». Цо чакхйоахача рейдаше дика пайда лу производствана.

Собране къамаьлаш даьча коммунисташа белгалдаьккхар партбюрос лоархІаме болх баьлга. Бакъда, цун балха тІа кхоачамбоацараш а нийсденнад. С. Румянцева дийцар массе къахьегама балха ханах бизза пайда ца эцилгах. Тесса дитад идеологически балха цхьадола дешаш а. Е ма йоагІа терко яц социалистически ихьа дикка Іалашо яра. Уж кхоачамбоацараш дІададахара терко е еза керда хержача партбюрос.

Коммунисташа партбюро секретаралла юха а А. Х. Басиров хержар.

А. ТИЩЕНКО.

БОКЪОНАШ А ДЕКХАРАШ А

СОВЕТСКИИ ДОАЗОЛ АРАХЬАРЧЕН ЖУРНАЛИСТАШТА ЯЬ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

Боахама механизм эргаоаккхаш тоаяра а къахьегама социалистически дисциплина чІоагІьяра а летаяь яр 17 августе Москве советски доазол дехьарчен журналисташта яь пресс-конференци.

Пресс - конференце къамаьл дир СССР Министрий Совета Председатела заместителя, СССР Госплана председателя Н. К. Байбакова. Укх Іехкахьарча шин бетта, аьлар цо, СССР Лакхехьарча Совето, КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС мехка вай халкъа политически, социальни, боахама вахара лоархІаметІа йолча оагІоний хьакъехьа цхьадола законаш а соцамаш а тІайийцад. Цар тІа практически кхоачашъю СССР Конституце положенеш, КПСС XXVI съезда, КПСС Центральни Комитета ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш, хІаьта уж тІаерзаь а демократически централизма принцип дІахо а эргайоаккхаш тоаяра, къахьегамцара ваьла материальни безам совбаккхара, шоай декхараш кхоачашдара хІара болхлочун бехктокхам айбара.

Уж лоархІаме решенеш къахьегача аькха овдан тІарча хьашташкара хьайоагІаш и. Уж кийчнир демократически ларда тІа, уж шерра йийцар предприятешкеи организацешкеи, кенайоазон тІа, хІаьта, къахьегамхоша йиза къоабла а йир. Цар тІа белгалъяьча положенеша хьагойт социалистически общества вахара а доал дара а керттера принцип — демократически централизма принцип дІахо дегІаккхулаш латтилга. Къахьегамхой инициатива массаза а хала а хиннай, хІанз а я социалистически экономика дегІакхувла бокха низ. Шеррача демократизмаца тарьеш йола централизм аллха вай идеологех хьайоагІаш хинна да Іеш, экономически а боахама а вахара активизаци яра хилийза даргдоаш да.

Предприятей бокъонаш шерьяра тІадерзадаь дола гІулакхаш деча хана, дІахо аьлар цо, экономикана централизовании доал дар лаьгІде гІертиш тхоашта хьалхашка декхар оттадац оаха. Цул а совгІа, оаха де дог гІар ду экономикана централизовании доал делга эргадоаккхаш тоалра, из бокъонца Іалман ларда тІа даккхара, цун эффективность лакхъяра. Цунца цхьана, оаха пахаддаш лех централизовании кулгалдари предприятей бокъонаш шеръяри вІашин тардара наькъаш.

Практико хьахьокх, боахам лелабара даькъе предприятей балха ца эшаш йола регламентаци еш, фондех пайда эцара, юкъарчал доаццаш предприятей балхаца юкъазенна йола боахама решенеш, стимулировани яра системаш Іазцара доазонаш увттадеш йола моттигаш хулга. Цудухьа шоаш нийса йолга хьекха формаш а методаш а юкъейоалаяр цхьана, КПСС ЦК ас а Советски правительствос а данза даргдоацаш лаьрхІад производственни объединеней бокъонаш шерьяра кхы тІа цхьадола гІулакхаш делга а дацха хьокхамашта хьалхашка цар бехктокхам лакхбелга а.

Керда гІулакхаш чакхдоахача хана саббарс, сих ца луш хила лаьрхІар оаха, хІаьта КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам тІара принципаш ерригача промышленноста могаидехьа, уж пхе министерстве тахка лаьрхІар: электротехнически промышленноста Министерстве, еза - йоккхача а транспортни а машиностроене Министерствс. Белоруссе яйгача промышленноста Министерстве, Украина кхачан промышленноста Министерстве, Литва моттагерча промышленноста Министерстве. ГІулакх ниттаа чакхдаккхаро йиш хулайт хІара даьхьан шийй тайпара йола бацхалонаш теркалъе, долче, опыт вІашагІтехачул тІехьагІа, дикагІа мел дар кхыча министерствай предприятешта могаде.

ХІанзарча хьалашка коллективаша эффективни болх бар духхьал нарна еннача бокъонех тийша ца Іеш, предприятешкарча къахьегама, планови, производственни дисциплина лоаттамах а тийша да. ШоайІа вІаши къоастаде йиш йоацаш да уж дешал: дисциплина йоацача бокъонаш нларо боахама эе де тарлу. хІаьта шеррача бокъонашца дика дисциплина тарьеш хилча балха тІа йоагІаш йола эффект хургья.

Журналистий хаттарашта жоп луча хана Н. К. Байбакова белгалдаьккхар къахьегама дисциплина чІоагІъяра вай парте а Советски пачхьалкхено а даим бокхха теркам тІаахийтаб. ХІаьа вай воашта хьалхашка доккхай бехктокхаме декхараш увттадеча хана, бІарччача предприяте лерратІа а дика а болх белга дукхагІча даькъе тийша да пун хІара участке организованность а порядок а хиларах. Цудухьа мокх экономически дегІахувлара хІанз а лоархІаме долаш дус къахьегама овсарле чІоагІъяра дешаш.

Из цІаьхха а хьагойтар 15 августе КПСС ЦК парте а къахьегама а ветеранашка хинача вІашагІкхетаре. Цига къамаьл деш новкъоста Ю. В. Андропова белгалдаьккхир, духовни, материальни, организационни факторш вІашин цхьана тарьяро къахьегама лакха культура хьае тарлулга — производстве порядок а дисциплина а хилара йола эттара тешамегІара гаранти.

Къахьегама дисциплина чІоагІъярах долча соцамаш тІа планови органий, министерствай, ведомствай, предприятей кулгалхой теркам къаьстта тІабохийт ерригача производствана лерттІа доалдеш хизарах лакха къахьегама дисциплина кот гІортолга еш хилийтара хьалхарча бехктокхама.

ВЦСПС председатела заместителя В. И. Прохорова пресса викалий хаттарашта жоп луш белгалдаьккхар: Къахьегама коллективаш а предприятешта, учреждешта, организацешта доал дечара цар лоархІам лакхбара а доза СССР Закон къахьегама социалистически дисциплина тоаяра болх чІоагІбара хьакъехьаръ КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцамаш цхьа кІийле йолаш хилар — Советски Социалистически Республикай Союза Конституце бархІагІа статья. Уж йоккхий законодательни акташ социалистически демократизм дІахо дегІайоалаяр а къахьегами даькъера правопорядок чІоагІъяр а сайна ларх1а йоагІа.

Укх шера 1 августе дена юкъедоаладаьд керда Закон. Цунга хьежжа, предприятешка, учреждешка, организацешка болхлошен гІулаккерча пахен юкъарчал доацаш даакъа ца лоацаш цхьаь цаІ доккха производственни е социальни дош къоастаде йиш яц.

Производстве творчески хьал хьекхоллара тІехьа, хІаман кхом ца барца, шоай декхараш кхоачаш ца дарца, хІама бе-башха доацаш леладарца къовсам лоаттабара къахьегама коллективаш бокхха лоархІам болаш хилар белгалдаьккхар ВЦСПС председатела заместителя. Дисциплина телхаерашта, уж хьаллувцарашта духьала чакхдоахаш дола гІулакхаш халкъо ше хьалхадаьха да, халкъо, къахьегамхоша дІадехараш дІатойташ да, хІаьта, из долчча тайпара хьагойт тІайцача документаша. МоллагІа а санниеш юкъейоалаяр нийса да е дац къоастадер къахьегама коллектива ше я, болхлой, колхозхой шоаш ба.

Из деча хана взыскане ега керттера лархІаш. Дисциплина дика хиларах, коллективашка а отрсслашка а организаторски боахам лелабарен болх тоабарех моральни а материальни а стимулировани ега белгалдаьккхад, къахьегама сага дукхагІа йоанхо ю.

Советски профсоюзий организаторски а массово-политически а болх, аьлар В. И. Прохорова, тІабераьбь ба производствана доал деча къахьегамхой дІахо а юкъсоаяра, къахьегама коллективай лоархІам лакхбара, халкъа боахама дерригаза доакъошка къахьегама социалистически дисциплина чІоагІъечара къахьегама коллективай лоархІам лакхбара.

Пресс - конференце къамаьл дир СССР юстице министра В. И. Теребилова. Советски общество социальни а экономически а дегІахувлар лерттІа лел, аьлар цо. Цхьабакъда, арахьарча а чурча а цхьадолча бахьанаша хьалхадоаккх кердача тайпара, шоагІа, аз-м аргдар, овлан тІара вай пачхьалкхен экономически а социальни а потенциал лакхъяйза ярг ца хилар.

Из чоалхаме декхар да. Вай общества пачхьалкхен, экономически, социальни вахара тайп-тайпарча доакъошка керда, цІенхаштта дола гІулакхаш чакхдоахилга дІадех цо.

Мехка экономически потенциал айяра цу тайпарча хІамаех цаІ да производственни а къахьегама а дисциплина телхаелга дІадаккхар. СССР Конституце 40-ча статьяс берригача советски гражданашта къахьегара йола лоархІамегІара бокъо лу, хІаьта берригача гражданашта хьабе болх хулга Іалаш а ду. Конституце 60-ча статьяс дІадех гражданаша хьаьнала, дог лазаш къахьегар. Цу тайпара, бокъонаш а декхараш а вІашин тардарех латт вай законийн вай социалистически моралем маІан.

Цхьадолча малхбузен мехкашка, дІахо дувц министра, кердача законий тенсташ а дІакхачалехьа, вай кердача Закона сага бокъонаш телхаю ала гІерташ доацараш дувц. Уж сов сиха яь а нийса йоаца а комментареш я.

Сайга кхаьчача хаттарашца дувзалена белгалдаккха безам ба са, советски къахьегама бокъоний керда нормаш Советски Союзо ратификаци яьча дунен халкъашта юкъерча конвенцешта (МОТ) духьала йоагІаш яц. Хаттар ниттта оттадерга вай: нагахьа санна администраце шийна ена взыскане болхлочо законагІа йоацаш а нийса йоацаш а лоархІе, цунна кхоачам хилаал гаранте лой-теш къахьегама дисциплина чІоагІъярах долча кердача Законо? ЗаконагІа йоаца а нийса йоаца а администраце яь решена хуица, аьнна латтъара эшаш йола гаранте лу кердача Законо.

Советски а доазол дехьарча а пресса викалаша тийнача кхьча хаттарашта а хьада жоапаш делар пресс-конференце къамаьлаш даьраша.

(ТАСС).

ЛАЬТТАНА—ДИКА ДОАЛ

Укх шера дика чакхдоах деррига кхашкара балхаш Грозненски района «Алагинский» совхоза къахьегамхоша. Массехк механизаторий звено я цига коллективни подрядагІа болх беш. Цудухьа къахьегама овсарле лакха йолаш хьадер тІехдика деши чакх а доах шоай балхаш.

Доаццача юкъа ма бола ялат чуйна а даьнкха, пачхьалкхенга из дохкара план кхоачаш а яь. деррига шоай пхаш оарцагІдаьхад звеноша мукъадьнача лаьттан тІа мошача доакъара культураш дІеэра.

Массехк дийнахьа деза манхаш даьха лаьтта тоа а даь 500 гектара тІа силоса лаьрхІа хьажкІаш 150 гектара тІа рапси дІайийна яьй кхай механизатораша. Из болх шийй ханнахьа чакхбеккхарах дукха за йоацаш дийлхача догІаша сиха дегІайоалаю шоллагІа дІа мел йийна культураш. Гурахьа геттара шелъяллаца хьайбашта мошна доакъар хилийта лерхІ механизатораша.

Уж балхаш деча а хІанз тІадоагІача шера хургболча хьуэзъама лаьтта оахача а (из аьхад 1845 гектар) хІара дийнахьа цаІн ахкгашьа норма кхоачашъеш къахьег лукхагІча механизатораша. ХІаьта царна юкъе хьаьстта белгалбаьнна ДТ-75 яхача тракторашца болх беш бола Вазаев Адиан Гиреев Ломен, Т-150 яха низ бола трактореш лелаеш бола Иллагиниев Хьамзата Тасуев Рамзани.

Совхоза кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша лаьтта леладарa культура лакха хургйолча гІулакха хадданза йоахо еш хиларах вІаштІехьдаьнад тешаме доакъара бала Іалашъе а пачхьалкхенга хьайбай продукташ йохкара планаш толаме кхоачашъе а.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

«Цхьан минута а болх ма сацийта!» — нитта болх бе гІерташ я тахан мехка йоккхагІъярех йола Владивостокски транспортни узел. Портовикаша, машиниаькъахоша, автомобилисташа, морякаша цаІ йолча графикагІа план а увттаеш вІаштІехьбоаких шоай къахьегам.

Кердача тайпара къахьегам вІаштІехьбаккхаро торо хилийтар Дальневосточни пароходства морякашка цхьайтталагІча пятилетке планал совгІа цаІн ахк миллион тонн гаргІа мохьаш дІа-юха дахьа. Уж мохьаш — Уренгой—Ужгород яхача газопровода лаьрхІа техникея турбаш. ГаьнарЧа Къулба-седей лаьрхІа мохьаш, СССР е гІолла Къулба-Малхбоалерча Азера транзитагІа Европа дІа а юха а ухийта контейнераш я.

СУРТА ТІА: Владивостокерча форда торгови порте газопровод юллача дІаяхьийта кийчъяь турбаш.

С. КОЗЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Укх деношка хилар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргIанара заседани. Цига дийцар «Кхелла бодчарьа юкъера кхетама болх тоабаран бокъонаш телхаелга юхатохаран Шелковской района халкъа депутатий Советаша беча балха хьакъехьара» дош. Иа дувцача хана белгалдаьккхар района Советаш кхенза бараштa юкъе беча правови кхетама балхан бокъонаш телхаелга юхатохаран юкъе кхоачамболлаш дакъа лоацаш ца хилар. Цу даькъе дукха формальни гIуланкаш леладу. Районе кхелетараша общественни порядок телхаеш, хулиганство лелаеш, аморальни гIулакхаш уголовни зуламаш деш моттигаш хIанз а дукха я. Цхьабакъда, райисполком, юртарчен станичнин Советий исполкомаш цу бокъонаш телхаяра бахьанаш а хьалаш а кIоаргга тохкаш яц, бераш кхетамца кхедара бола дайноаной белхтоххам лакхбара доагIар деш яц. ЧакхйоагIаш йола мероприятеш эффект кIезига йолаш, лертIа пайда ца боалаш хул. Кагирхой гIуланта, соцзаконностен общественни порядок лораяран йолча Совете массазаре комиссеш хьинаре болх беш яц. Кхелетарашца, бокъонаш телхаяра тIерабарашца беча балха хьехамчаш, депутаташ, производстве хьалхалаттараш, къахьегама ветеранаш кхоачамболлаш юкъеоац.

Дийнача дешах боагIаш бола соцам тIайицар Президиумо.

Заседание дийцар «Гражданий шоай гIонна долча боахамашкара юртбоахама продукци дукхагIа лиехара Грозненски района халкъа депутатий Советаша беча балха хьакъехьара» 1982 шера 7 декабрера Лакхехьарча Совета Президиума соцам кхоачашбара леламах» иа дош.

Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьхар дакхехьа тIоахабаь соцам кхоачашбелга вIаштIехьдаккхара болча Грозненски райисполкома балха юкъера цIенхаштта кхоачамбоацараш, из бакъан долаш балача нахагаре хьайбаши оалхазараши, хIаьта иштта граждании шоай гIонна долча боахамашкара хьайбай продукци кIезигъуш хилар, чIоагIа эсала дегIадоагIа коллективаи созий-бешамаш лелаелга, хьаь-бешамаш лелаелга. Уж дешаш къоастадеча боагIача гIайнара тергам тIабахийтац района Советий дукхача исполкомаша.

Лакхехьарча Совета Президиумо хьадийхар Грозненски райисполкомагарен кхыча исполнителашкарен хьалхагIа тIайица соцам кхоачашбара кхы тIа де шел дезар делга.

Президиумо дийцар иштта «КПСС XXVI съезда решенешца хьежиа къахьегамхой письмошцен предложенешлен беш бола болх дIахо тоабара де дезарий хьакъехьара» КПСС ЦК Соцам кхоачашбара хьун боахама министерства беча балхах» дола дош а.

Министерства аппаратен пунна карайолча дукхача предприятешкен хоадам болаш болх беш хилар белгал а даьккха Лакхехьарча Совета Президиумо теркаддир цу даькъера дукха кхоачамбоацараш. ТIайнача соцам тIа министерствана рекомендацеш енний КПСС ЦК соцамген долаш долча законодательствагеи хьежина къахьегамхой письмошцарен предложенешкарен берригa болх вIаштIехьбаккха аьнна.

КХОАНА—СССР ФЕГАРЧА ФЛОТА ДИ

СИГАЛЕН ДАЙ

Грозненски аэропорт. Массаза санна СССР Фегарча Флота денна къахьетама вахте а этта хьинаре къахьеташ я цун коллектив. Шоай профессиональни цIейна авиапредприяте болхлой наккъабаьхкаб дог гIоздоахача къахьетама толамашца. Дерригача технико - экономически хьокхамий бархI бетта план кхоачашдьай цар 18 августа.

— Укх тIеххьарча хана даим графикагIа лел рейсагIа ухаш йола пассажирски самолеташ, — йоах рейсагIа лелача пассажирски самолеташта кулгалдеча начальника заместителa, коммуниста Ныриов Михаил Акимовича. ДIа-хьа буташ бола пассажираш а мовхьаш а тIа-тIа дукхагIа хулаш латт. Керда аэропорт болх бе йоалларца оаха хьатIа а кIю дIа а ухийт иза бола, йоккхий ТУ-154 яха самолеташ. Цунца дувзаденна да дIа-юха кхувлаш бола пассажираш дукхагIа хилар а.

Цу коллективе къаьстта дика болх беш ба къахьегама ветеранаш, летчикаш, Ленина орден лелаео З. А. Бинаев, К. К. Алиев, В. А. Гукешев, цун вой, шоллагIвола пилот Гукешев Валерий, кхыбараш.

Шоашт дукхача шерашка Iоаль йоккха опыт дIалу цар къонача авиатораштa. ХIаьта къонагIар а лакхъю шоай профессиональни говзал.

Авиапредприяте коллективана эгара халагIа а бекхтоккамегIа а йола ха я ахка. Хьинар кхо ца деш къахьегача авиатораша дикен тешамеш лелийт пассажирски самолеташ. Массе службай шоайла айхха бувзам ба, пудухьа боаттIача боарамагIа дIабоди цар болх.

Ахкан замалахьа ше къаьстта йолча графикагIа болх беш я авиапредприяте коллектив. ДукхагIа хул пассажирски самолеташа еш йола рейсаш.

Нырков Михаил Акимовича хьахьоих сога рейсагIа яха кийчъаь йола хоза ТУ-134 яха самолет. Из экипаж Ленинграде яха кийчлуш я. Кема командир ва къона летчик, коммунист Хашагульгов Элмарзий Мухьмад. Вай мехкарча кхыча городашка а пассажираш дIа-юха кхувлаш лел тхо самолеташ, яхаш дувц командира. Авиаце из болх беш вола 14 шу гаргга да, царех пхе шера ТУ-134 яхача самолета командир хиннав. Хьинаре къахьегарел совгIа общественни балха юкъе а доккха дакъа лоац цо. Летни подразделене партбюро члена декхараш цIена кхоачашдеш ва из. Ленинграде йодача экипажа юкъе ва шоллагIвола пилот Д. И. Григораценко, кема штурман П. А. Павлюк, бортмеханик Г. С. Цуруев. Кема командира чIоагIа могабу экипажа членаш.

— Тха балха тIа лоадам боацаш хIама да а ле йиш йолаш цхьаккха в дац, — йоах кема командира М. Э. Хашагульгова. — Керттера дар да фе хилар, балхах дика кхеташ хилар, рейсагIа экипаж йодача хана порядок хилийтар.

Самолеташ сеца латтача моттиге цхьабола летчикаш кийчлуш ба Красноярски крае авиахимически балхаш де баха. Самолет Iо ца хоаеш 700 километр гаргга никъ бе безаш ба уж. Цу экипажа командир В. Г. Гличников борд - бордагIа велакъеж, цо аьлар: «Массазара яр санна йола рейс я, экипажа членашa дика салеIад, берригаш а дог гIоздаьнна ба».

Авиапредприяте эггара чIоагIагIа а бехктоххамегIа я йолча участке — сигала лелача самолеташта управлени еча пункте да тхо. Цун болхлоша кулгалду дIа-юха ухача самолеташтен вертолеташтен. Тахан сменана керте латташ ва диспетчер В. В. Усов. Сабаре, фе волаш саг хила веза диспетчер. Массе а тайпара зовнеш йолаш, тIах аьнна саг хила веза из. Уж одналаш а гIулакхаш а шийх доахкаш ва диспетчер Р. М. Коваль. Из хьеж пультерча чоалханеча управлене приборашка, каст-каста локатора зиранагахьа хьож.

Лоацача хана авиапредприяте ерриг службаш яйза а ярхьиц е йоаза а дургьш. Цхьабакъда, укхаза къахьегаш ба шоай болх IалашмагIа чIоагIа безаш бола бIаьш авиатораш.

СУРТА ТIА: (ардехьара аьттехьа) экипажа штурман П. Павлюк, шоллагIвола пилот Д. Григораценко, ТУ-134 яхача самолета командир М. Хашагульгов, бортмеханик Г. Цуруев.

М ПАШКОВА
текста сурта.

АЭРОФЛОТ: ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕССИ СЕРВИСА ПРОБЛЕМАШИ

Кховзткъа шу хьалха, шераьча шера, 600 бIаь пассажир дIаюха хигар Аэрофлото. ХIанз алхха цхьан гIеттача балха дийнахьа СССР граждански авиаце бIаьш эзараш нах дIа-юха буг. Фегара транспорт вай мехка эггара дукхагIа езаш а лоархIаш а йолчарех я, цун даькъе кхоач дIа-са мел лелача пассажирех кхоалагIа дола даакъа. Дика лоархIаш я вай Аэрофлот доазол дехьа а: граждански авиаце самолеташ хIанз 94 дуней гIарча мехкашка ух.

Аэрофлото пассажираш дIакхувлар мел лакхденнад хьахьох укх тайпарча цифраша: 439-и 500-и миллион саг. ИйслагIчен иттлагIчен пятилеткашка дьвча балхий объемаш я уж. ДIанха пятилетка чакхйоалаш шер-шерара боарамаш 100 миллионни отметка йолаш яр.

Пассажираш дIакхувларал совгIа граждански авиаце 100-нел дукхагIа кхы а тайп-тайпара балхаш ду. ИттлагIча пятилетке Аэрофлото 14 миллион тонн кира дIайихьай, хIаьта лакхера молха теха гоалий 460 миллион гектар юртбоахама моттигаш. ХIанз йолча пятилеткаx дIа-са кхухьача кира объемаш 16 миллион тоннага кхоачаш хургья, хIаьта юрта боахаме молха теха тоаергья 500 миллион гектар гаргга.

Аэрофлото массаза а нердайоах ший машиний парк. ХIанз дукхагIа йолча хана лелаераш я шоллагIа а кхоалагIа а арахецаш йола самолеташ: ИЛ-62, ТУ-154, ТУ-134, аэробус Ил-86, иштта кхыраш а. цар дакъе кхоач дIа-са кхухьачу мовхьех 80 процент.

Дукха къахьег фега гIоала кхухьача мовхьий экономичность лакхъяра а. Иштта, хIанз дукха ха йоацаш испытанех чакхъьлар кира кхухьа ТУ-154 яхача лайнера вариант. Экономичность лакхагIа йолаш а производительность дукхагIа йолаш а самолеташ хиларга хьежаш да. Масала, АН-2 яха самолет хувцара хьаеш латт турбовинтовой АН-3 яха самолет. Авиационно - химически балхашка из лелаяро торо дуогья балхех дIадодар лохде а, 1,5-зза овсарле лакхъе а. Керда вертолеташ, а я болх бе йолаяла езаш, Ми-26 а йолаш.

ТIеххьарча шерашка керда аэровокзальни комплексаш яьй мехка дукхача городашка: Таллине, Фрунзе, Еревана... Аэрофлота балхаца доккхача даькъе йоагIаш я СибарегIе, Гаьнара Малхбоале, Гаьнара Къулбаседе. Укхаза дукхагIа хулаш латт йоккха хIанзара техника тIаэца йиш йола аэропорташ. Йоккха фе гиваь ергйолаш я Шарыпово яхача городе. Канско - Ачински доатора энергетически региона юкъе, Свердловске йолча аэродромашта ревострукци ергья. Экибастузе, Тюмене, Воркуте, Норильске аэропорт еяте чIоагIдаьд.

Сел дукха мовхьаш дIа-са кхухьача сервесе боарамо гIо-новкъостел дергда автоматизаци механизаци кердача средствах аэропорташка боккха пайда эца — багаж кийсъара а авиабилеташтa оформления яра а Укхаза дукха хувцамаш да гIадбугаргволаш. Билеташ дохкаш а моттигашта бронь оттаеш а кинача автоматизировании йолча системана меттел «Сирена-2» яха дикагIьяр енай. Аэровокзалашна шерра доаржаль да информаци еш йола «Синарн» «Авиан» яха системаш йоккхлга. Укх тIеххьарча итт шера 150 совгIа автоматизацен механизацен керда системаш болх бе юкъейоалаьяй Аэрофлоте. Цар дика кIезигагIа дайт кулгаца де деза балхаш. Боккхача терхаме лаьцад хIанз мовхьаш кхаьхар контейнерия способа тIа дIатIададккхар. Из юкъедоаладь да ИЛ-86, ИЛ-76, иштта кхыча а самолеташта.

ЮкъейоагIаргья самолеташта централизованни заправкаш еш йола средстваш а, аэродромашта Iунаа деча сIхача машинай комплекташ а. Боккха терхам тIабохийт фегарча болама кулгал дергдолз керда автоматизированни система юкъейоадаяра.

(АПН).

БРИГАДНИ ПОДРЯДА—
ШЕРРА НИКЪ

БЕРКАТЕ КЕРДАДАР

Нохч - ГIалгIай «Терек» яхача мебельно-хьун хIамаш еча производственни объединене бригадашта юкъе дикагIчарца лоархIаш я шоллагIча цеха В. Ф. Котова кулгалду бригада. Цо бригадин подрядагIа болх бу ер кхоалагIа шу да. Коллективага толамаш доакхийтар царна юкъе барт хилар, вIаший эшшача гIо де кийча хилар да.

Ши шу хьалха из бригада цхьан нарядагIа болх бе йоалуча хана шийслора шекбулараш а. Из керда гIулакх дIадоладе атта доацаргa дика кхетаяре бригадира Котова ше а. ХIана аьлча, цхьан нарядагIа болх беш хилча хьаэза алеше бригадерча наха юкъе цар хьийгача къага хьажка дIа-юха декъа делар. Укхаза ларде лувцар бригадерча хIаранe къахьегаме лоацача дакъа коэффициент. Цунга хьежна хулар хьэзаш дола алапи а. Цхьаккха а дар укхаза нах шекбулаш: цхьан нарядагIа къахьега болабелча производствана пайда лургбий-хьогI цу гIулакхо ихар санна доле хаттар а оттар.

Хано гучадаьккхар: цхьан нарядагIа болх бега пайда а производствана а пайданегIа долга. ХIана аьлча, хIара къахьегача сага ше хьадечун буксоацаш хьахулаш дар фуд ховга, хьабеча болхапара бехктоккам айбелар, цIенъенна дIаьялар прогулаш. ХIана хIара болхлочоа ховра шийгара доагIаш дола даакъа массане а беча балха юкъе цо дахьарга хьежна мара хьанна алапи а хургаьоцаргa. Аьттув а лехош болх бе гIертарашта шоай коллективе моттиг йоацаргa дIахайтар болхлоша.

— Тха коллективерча болхлой квалификаци цхьатарра я, йоах бригадира Котов Виктор Федоровича. — деш хIама а лоацаш леларашн брак ераши боацаш ба, хIаравар шийне доаха толамаш дикагIа хилийта гIерт. Тхоай къахьегама оценка оттаераш а тхо тхоаш да.

«Горница» яха серванташи кхыйола продукции хьапра йола тIеххьара участок я мебельни цехе. Комплекташ а еш уж дIахнйталехьа тIеххьара балхаш чакхдоахаш бараш ба пехера столяраш. ЧIоагIъю шкалташ, оатхалаш шоайла дIахьа а хоатташ чIоагIьяра дола Iургаш доах цар, маркировани ю, контрольни образецаш вIашагIа а хетта кийчъю. Лоацца аьлча, бахачи шкьхьa цIагIа дIаоттаеш йола мебель кийчъеча тIеххьара кулг тохаш бараш столяраш ба. Цудухьа цар хьеш йола продукци дика хиларах дукхача даькъе тийша да ийдархоша из дика дIаэцар.

Цу даькъе бригада болхлой дика на а йоал. ДIабахача ворхI бетта нормативно - цIена продукци арахецара план 110,9 процент кхоачашдьаь цар. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 14,7 процент тIеккхоачашдьай. Бригада болхлоша еррига арахецаш мел йола продукци цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайолхийташ я. Духхьал хьалхарча ах шера кхоаь бийдал, материалаш пхьа эзар гаргга сома маьха я.

Дегlаух творчески балха тIа столяраша лоацаш дола дакъа лакхдхь цар говзал, хIаьта опыт йолча хьехамчаш дог раьза долаш шоай опыт, дикагIйола балха методаш дIайоахийт къонабараштa. Шоай эргIагIа беча балха тIа тIеххьа ца бига гIерт шоай хьехамчел нагирхой а. Цу гIулакхаша а дикагIа кулийт доахаш дола къахьегама толамаш.

Бригадин подрядагIа доккха беркат даьннад. Хьалха дIаяхача хана инструменташ оатхалаш ца хилар бахьан долаш деш хIама а доацаш багIаш хулар бригадера болхлой. Цу гIулакха бала болаш а сагота волаш а саг вацар. ХIанз хIаравар хьалхашка латташ дола декхараш кхоачашде сагота ва, ма могга дикагIа пайда эца гIерт балха ханах, деш хIама а доацаш дIа-юха лелаш бола болхлой корабагIаш. МоллагIа делаш шоаш къестаду бригада болхлоша. ГIо, новкъостал дех цар мастерашкара, технологагара. Нагахьа санна Ермоловски филиалера упаковочни рамаш хьакхаьчаеце, сиха дIа а этта къьнача рамашта ремонт а я, дIайохийт кийча продукци. Лоацца аьлча, кийсъенна моллагIа йола халонаш шийе цна кхоач столяраш.

Цкъа санна дукхаза а «Терек» яхача мебельно - хьун хIамаш еча производственни бригадашта юкъе лаьрхача социалистически яхье хьалхара моттигаш яьхай столярий цу бригада коллективо. «Профессех дикагIвар» яха сийлен цIи а яьккха къаьстта дика болх беш ба укхаза А. Козинкин, Л. Бурец, къона коммунист, райсовета депутат Г. Кузмич, И. Гадаев, кхы дукха бараш.

Н. РАГОЗИНА.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Социалистически Польша — Экономически Вlаши гIо дара Совета хьинаре член. Вежарашха долча мехкашца шерра товарообмен еш я из. Цо торо хулийт ПНР экономически равновеси юхметтаоттара, чурча рынкера снабжени тоалра.

Социалистически мехкашка дIаухийтача польски экспортана юкъе дукхагIа я машинаши оборудовании: вагонаш, тIяшлонни новкъаш дехкен техника, станокаш, немаш, иштта кхы дIахо.

СУРТА ТIА: Ропнбужерча (Катовицки воеводство) «Рафако» яхача завода цехе. Энергетически промышленноста лаьрхIа укхаза хьеш йола оборудовани чурча рынкана санна СЭВ членаш долча мехкашта а лаьрхIа я.

ЦАФ—ТАСС сурт.

МАЛХБУЗЕН-АФРИКАНСКИ КАЛЕЙДОСКОП

ЭРСИЯ МЕТТА ХЬЕХАРХОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Сегу яхача малайски городе эггара хьалхара моттигерча эрсий метта хьехархой конференци хилар. Цул балха юкъе даакъа лоацаш бар Бамано болх беш бола советски хьехархой. Конференце дийца перттера дош дар мехка мотт хьехара методика а иа товар а. Эрсий мотт Iомабелга Мале дIара шера лакхлуш латт. Иттеш эзарацц малийцаш ба тахан из Iомабеш.

РЕЗЕРВАШТА МОБИЛИЗАЦИ ЯР

Ехьача Сахела массе а мехкашка санна, Нигер а цIенхаштта кхачан проблемаш йолаш я. Керда этта йокъал кхерам тIатуесаш я кхача тоъаш ца хилийта, мехка къулбаседен районашка геттара а. Правительство мобилизаци е гIерт чурча резервашта мехка кхоачам бергболаш кхачо Iомаеш а чкъаьрий лувцилга овсарегIа хилийтара торонаш. КIира цкъа ардулаче «Сахель обдо» яхачох, алхха Мале доахоa тIара Нигере кхоачаш йолча алхха Нигера бассейне чкъаьрий лувцаш 2600 профессиональни болхло ва. Кхыча хишна а Iамашка а долаьаьа чкъаьрий лувца. Амма, журнало белгалдаьккхача бесса, кхычан програмех доккха даакъа лапац чкъаьрий лувцаро. Гучадаьннад Нигер яхача хи чу чкъаьрий запасаш кIезиглуш хилар. Чад яхача Iаман хий нигерски территоре тIара юхатIехьашна далар, чкъаьрий лувцара говзал лекха ца хилар.

Iадалаш гIерт чкъаьрий лувцара гIулакх тоаде. Хьае лертI чкъаьрий лувцара регионально центраш. Iилман болх бе из говзал тохкаш, организовани болча лостамца кадоаш кийчъе. Цу проекта цхьаьраш кхоачашъе йиш а регионалнья юкъарлен гона чу хаlнъашта юкъерча организацей гIонца. Масала, Сахеле эттача йокъалца къовсам доаттабара йолча Пачхьалкхенашта юкъерча комитета новкъосталца (СИЛСС).

ВАЙ ДОТТАГIИЙ ОПЫТ

ХА А ХОВ, ХЬА А ДУ

Пловдив яхача ярмарочни городa территоре тIа дукха ха йоацаш хьайиддa Къаман выставка яр къонача Iилмани технически болча кхоллама хетань, цигача хьажархар тIеххьарча шин шера цар дань дикагIдола балхаш.

Кхо эзар совгIа йолча экспонатех дувца вIаштIехьдаргдац. Цудухьа вай тьаацаргьа царех шинь (цар технически боарам хьахьокха) — роботаш. — болгарски экономике эггара къонагIа йола отрасль уж яра говзал. Цар авторaш — Iилман а технически а болча къоначаро болама доакъашхой ба (ТНТМ).

«Пирин» яхача промышленни манипулятора дукхача хьажабаьхкачар теркам тIадаар шийна. Робота говзача механически «кулгаша» кадий хьал а кийе 160 кг кулаш йола металлически заготовка дIачIоагIаю токарни е фрезерни станока тIа. ТIаккха хьаь йола деталь шорттагa хьа а дьекке дIатIахь дIахо из тоне эзаш йолча моттига. «Пирин» хьалий Стара-Загора яхача метте роботаш еча «Берое» цIи лелаеш йолча комбината коллективо, Софийски металл кхеладеча станокий института сотрудникашa оттадьча схемах.

Цхьаккха керда хIама — «механизированни кулг» да Из хьадьаш ба Софиерча В. И. Ленина цIи лелаеча Лакхерча машиноэлектротехнически института студенташи къона Iилман болхлойи. Цу робота металлически «кулгаш» хьалъаю истола тIара пхийтта грамм мара доаза доацa дахчин кIойнle, тIаккха шорттига IотIаоттаю из истола кхыча моllинге. Цигачара хьаш из кхыча мини-манипулятора дIахо лу кхыйол ча технически операцена. Цу тайпара керда яь оатхал бахьан долаш вIаштIехьдаьннад Болгаре цхьайолча производствашка цхьан тайпара долча балхех наькха кулгаш мукъадаха. Геттара наькъа яьшай цу тайпара йола робот прибораш ечен микромонтажен радиоэлектронни техника вIашагIйоллаш, шовзткъа гаргга процент операцеш хIанз а тIехьа наькха кулгаша ю цу моттигашка.

— Болгаре хIара школе, заводе, Iилман институте, вузе къонача технически а Iилман а кхоллама клубаш я,— дувц ТНТМ яхача республикански центра директора Владов Костадина. — Еррига а цу тайпара клубаш мехка иах эзар совгIа я. миллион гаргга кагий нахи мехкарий ба цар балхаца дакъа лоацаш.

Клубашка шоай членашта кийчоныш, техникаца торо лу тайп-тайпара дола производственни дешаш дашхара цар даакъа лаца йиш хургйолаш, лакхлургйолаш цар балха овсарле. Иштта, промышленностен юрга боахамен къахьегаш бола къона болхлойн специалисташа автораш, ба оригинальни лоархIаш йолча конструкцей — уж я станокаш, аппаратураш керда технологи, модернизировании, реконструировании дола технологически узлаш.

ХIанзарча производстве прогресса лоархIамера фактор коллективни болча кхоллама къахьегаш ба ТНТМ-а клубашка а, Iилман институташен промышленни предприятешкен геттара а хьадала йола проблемаш таккара хьаеш лоацача хана лаьрхIа кхоллама объединения я, къонача конструкторско-технически бригадаш оалаш.

ДIадахача шин шера ТНТМ а клубай а балхах 38 эзар кердея тоалья бола машинаши технологеши я, хьахнинар миллион лева экономически эффект хул царех реализаци йича. Цу кхычаитт процент ТНТМ-а клубашта дIахьожаи. БелгалдаьккхадоагIа пхийтта шера йолча опыто бакъъю цу болама керттера сIйза. из тьаккаллача хана хьалхаьвккха йола «Къонача технически Iилмана болча кхоллама болам цун мерттерча тьакъехьа иьа иа «тIехье хьалкхеяра метод санна эрхIа беза».

Амма, юхатIаэоагIаргда вай выставкана Из дIаньоалача хана совгIаташ тилла — дошо значокаш диплом шк. Цу шеддолчо лаг вуостта ду керда кхоллама уйлаш ара. Цхьаьнча пхьа хIама а да дикка хьинар созодаккхаш — хьадаь керда хIамаш сиха производстве дIачудахийтар. Цо хьахьокх къонача къахьегамах чIоагIа пайда боалдга, цун боккха чулоацам, маIан долга.

Болгарски журналист
Владо РАДЕВ.
(София-пресс—АПН).

БОЛГАРИ. Цхьан боахаме «Лаьтта — тIеххьара продукт» яха йиза промышленни цинш чакхъаьккхай Петричерча «Беласица» яхача экспериментальни промышленно - аграрни комплексе. Укхаза юртбоахама продукци яккхарца цхьана хьаяьй из чакхъяккхаре йола промышленни база.

ПАК кулгалхошта кара я моттигера консервни комбинат, шурий завод, тхьамка фабрика, массехк оранжереяш. Нагахьа санна хьалха цхьанна бахьанех сомийн бьпадаарийн хьувкъам берригa дIабохка вIаштIехьдоалаш хиннадеце, хIанз рынке на доаш мел дисар консервни комбинате чакхдовикх.

Тахан практически лаьрхIача дерригача социалистически мехкашка кхоач «Беласица» марка тIайола продукци, хIаьта доазол арахьара эггара йоккхагIьарех заказчик йолаш массехк шера хьайоагIа Советски Союз.

СУРТА ТIА: «Беласица» оранжерее.

БТА—ТАСС сурт.

БЕРАШТА ЯЗЪЯЬ СТИХАШ

ПЛИЕВ Махьмад-СаӀид.

ЧЕ А ЯЛАЦ ЛАЗА

Пхьор о мерта кийчадь
ьелча,
Ткоге кхайкар нани.
КорзагӀвоалар ший кад
зийча,
Тха вошиг Гилани.
Котам йийча, накха кховче,
Оалар: «Ба ер сийна».
ГӀогӀ делча а ткъам цӀ
кховче,
Оалар: «Да ер гӀийла».
Вошиг велхаш аравьедар:
«Дуаргдац аз» ьале.
Нана хьесташ доре дехар,
ТӀехкъа аравьле.
Деьжар — сеьжар тхо-тхой
дакъах,
Оаха цунна лора.
Церг ца токаш кӀайча
маьккех,
Даа волалора.
Ишта, цо из Бала бахьаш,
Кора цӀ деш дарба,
Дар тхо цунна наӀалт яхаш,
Цамогаш из къарва.
Каникулех Борька вера,
Тхьоцига бутт баккха.
Гилани вар цунна тӀера.
ТӀерал дайра тӀаккха.
Нана воший кӀаьнки ва
Борька,
Ва тӀах-дика дешаш.
Хьакъбала а ва из кӀоарга,
Дагаь стихаш ешаш.
Гилани гӀадваха яьийзар,
Цуьца дар цун новзар.
Хьовшал докош вошиг
сайсар,
Цхьан бувшац уж тховсар.
Сийсар нана боргӀал йийча,
Бар уж белаш, тӀера.
Бакъда, вошас ший кад
зийча,
МӀара бежар бера.
Наьнхах аьлар:
«Ба ер гӀийла.
Накха безац сона!».
ГӀогӀах аьлар:
«Да ер сийна!»
Шун тӀа вас йир тхона.
Борькас аьлар Гиланега:
«Ба а ба ер тӀийла.
Дахьце ьынад, дика хьога,
Мецвенна хет шийла».
МӀара бахийтар цо наькъах,
Гилани вар векх.
ТӀеккаш йисар воший
дакъех.
Из ведар муль теке:
«Дукха хе чр, —
аьлар Борькас, —
Со че лазаш вола.
Мух еш волчун даккъа,
да йоах,
Дарба цунна дола».
ЦӀаьхха боргӀел йийча нанас,
Вошийна ткъам кхьчер.
«Бий из гӀийлва» —
къоттар Борькас,
Гилане кад лаьцар.
ХӀанз-м Гилани вар тешаш,
Ткъам цо хьоабергболга.
Велхаш, бӀарга бийлг а
хьеккаш,
Ше Ӏовужаргволга...
Нагахь, шоай че лазаьола,
ГӀогӀ, е етар, накха,
Даа, велхаш корзагӀвуала—
Мух еш волчун даккъа!

◆

ГАГИЕВ Гирихан.

АХЬМАДИ МАХЬМАДИ

Ахьмад, Махьмад —
уж шин воша
Юрта баьхнаб городе ра.
Каникулаш я цар...
Шаккхе
СалаӀара ба уж тӀера.
Виний къонгаш беза аьи
ГӀадъяха хьувз,
са чуденца...
Ахьмад — из ва витхъа,
надаӀ.
Махьмад — из ва мекъа,
тенна
Ахьмад, сецца хьал а
гӀеттс.
Комарашка вода, хьунагӀ.
ХӀаьта, Махьмад улл
«хр-р-р» яхаш.
Наб яц къаста тугаш
цунах.
Сомавоал из деннъел
тӀехьагӀ,
Ӏохов. Ӏаг бе белле боннха.
Ахьмад-м цу хана коа тӀа
Хьувз, анена дахча
донкхаш.
ХӀама днаь ваьлча,
Махьмад.
Ахьмадо вех шийца беша.
Цига нарсаш, помидораш
ЯгӀа, хий тохарга хьежаш.
Бакъда,
Махьмад Ӏовуж юха.
Ший цу менге тӀа а ваьле.
Ахьмадата «Фуд Ӏа
дуашар?
СалаӀа венав со!» —ьале.
Ахьмад бешара чувоагӀа.
Махьмад вех футболах
ловза.
Махьмадо оал:
«Хаций хьона,
ХӀама днар веза тхьовса!».
Футболах а лайза,
Ахьмад.
Лувча аьле, ки тӀа вода.
Махьмад-м улл,
мозий лоархӀаш,
Хьогге тувлаенна чотах.
«Ани! ЧӀаьпилг
кхерзадий Ӏа?»—
Йоах цо,
кухнегахь дӀахьежаш.
Алхха салоӀаш ва
Махьмад.
Книжка кхьметтел ца
дешаш.
Ахьмад-м сатесса даьлча,
Сахьата а вегӀац цӀагӀа...
«Ма кӀаьдвеннав со
салаӀа!»
Оал Махьмадо
тӀехь-тӀехьагӀа.
Бакъда, маьже хьоаеш
вац из.
Ший низ зехьа боабар
кхераш...
Бакъахь салоӀаш ва малав
Цу шин вешех?
Алал, бераш!

Тха календарь

ГӀОРВАЬННАЧА ФИЗИКА ЮБИЛЕЙ

1983 шера 22 августе 70 шу доал гӀорваьнна волча советски физика академика Понтекорво Бруно Максимовича (сурта тӀе).

1934 шера волаеннав из Э. Ферма цӀи хеза йолча римски группе нейтроний свойствош Ӏомаяра тохкамаш де. Цул тӀехьагӀа Париже Жолио Кюре лабораторе цо тохкай ядерни изомерия явлени, цхьан юкъа болх баьб США, Канеде, Англе. 1950 шера дениз — Советски Союзе ва.

ХӀанз Б. М. Понтекорво болх тохкаме а преподавательски а болх беш ва Дубнерча (Московски область) ядерни тохкамий ВӀашагӀтехача институте.

Тайп-тайпарча шерашка Бруно Максимовичо элементарни частицай физика фундаментальни проблемаш, кӀаьта иштта астрофизика проблемаш а тохкаш хиннав.

Ший хана Б. М. Понтекорвос предложени а енна тӀаккха практике кховчашийр мехкдаьтта лахара керда метод, нейтронни каротаж. Из дар эггара хьалха нейтронаш практике балха юкъеоалаар.

Советски Ӏилмана хьалхашка шийна карагӀдаьннераш бахьан долаш Понтекорвона Ленински ПаччахьаллХени премеш, Ленина ши ордени Къахьегама Цӏена Байракха кхо ордени енний.

Ю. ТУМАНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Эскаре гӀулакх деш ба вай мехкахой

НОВКЪОСТАША СИЙ ДУ

Пугоев Ӏийса Эскаре гӀулакх де вахалехьа а вар нака дика ва оалаш. БоккхагӀчун сийдеш, гӀо дара кийча волаш, ӀиамагӀберашта дика хьехар деш хиннача Ӏийсайна бовкал оалар массане а. Ӏийса Эскаре ваха шолагӀа шу да. Тахан дикагӀча оагӀорахьа марзвиккхац ӀиамагӀвалча сержанта Пугоев Ӏийсай цӀи. Веззвеннав Ӏийса массанена, а, цун сий ду новкъосташа а командираша а.

ДоагӀача тайпара кховчашду цо шийна тӀадилла гӀулакх, масал тел хьычарна. Из социалистически яхье массехазе котвальннав, къонача бӀухой кьехамна ва, дика говзанча ва. Доккхал а деш иза а хагаш лелаю цо коммунистически къахьегама ударнина сийлен цӀи. СССР 60 шу дизара сийна шерра социалистически яхь яьржаяр Ӏийсас гӀулакх деча подразделена. Хьалхре шоашка кхачар дог доахаш бар берга бӀухойгӀишлонхой. Ӏийсас а дош делар кхы а дикагӀа къахьега. ДоарагӀача кховхамий итогаш яьчул тӀехьагӀа гучадаьлар ерригача подразделена цунга кховчаш болх баьсаг це хилар.

Цу яхье котвеннарг а лаьрхӀа доккха сий дир вай мехкахочун. Цунна бокъо елар Эскаре даькъа Байракха юхе сурт дехкха. Командираш, цун новкъостий тийша ба ӀиамагӀволча сержанта Пугоев Ӏийсас цӀи къаьлца никъ сийленца дӀахоьхоргхилара.

ДАЬНА А НАННА А ДЕГАГӀОЗ

ХӀара деьна а нанна а лов шоай кьонгех дика дар оалаш эскарера кхом кхачар, наха хьалхашка юкъ цӀийяла цӀ езаш цар воӀо бӀухочун гӀулакх кховчашдар. ДуккагӀдолча даьнас из иштта хулаш а де. Дунха са йолоцаш геттаре дог гӀоздоеккха хоам бора Берсуки яхача юрта ГанижевгӀерга Халетаген цун сесагга Аьсетаген кхаьчача письмо тӀа вувцар Эскаре гӀулакх даш воль цар воӀ — Мухьмад.

— «Хьамсара Атабе Хепаги Идрисе Аьсетий — йоатар цу тӀа. Шоай воӀ, Мухьмад, оаш дика кхевараг дар тӀера бар-кал оал шоана эскара даькъа командоване. Эскаре ше гӀулакх де воленнача хьалхарче денашка дениз хьинаре кховчашду цо ший бӀухочун декхар.

ЧӀоагӀа дисциплина йолаш, тӀах ьинна, балха тӀера волча цо доагӀаш доле сий даькхад шие новкъосташта, командирашта хьалхашка. Мичча хана а кийча ва из новкъосте гӀо эшача оарцагӀвала, шийгара эшар де. Оаша шинне а кхеваьа дика воӀ, вай хьамсарча Даьхен виза вола кӀант баркал шоана.

ТӀеман политически кийчон дика хьокхамаш гойтарах, социалистически яхье хьалха латташ кьавоагӀаш хилараа цун цӀи дӀаязаьяй эскара даькъа Сийлен книжка тӀа, енай ловца бакакха грамотах.

Иштта хоам беш дола письмош деча хозакет даьнаи наннаи, гаргарча наха, доалахошта. Цох масал хул Эскаре гӀулакх де болхача ӀиамагӀберашта.

ЧАКХДОАЛАШ ЛАТТ ПИОНЕРИЙ АХКА

Чакхдала гаргагӀертад берий салаӀара ахка. хӀана уж тӀаяца кийчлуш я школаш. Бакъда, берашта дукхахча хана дагалаттаргда шоаш пионерски лагерашка леӀа са. цига байза доттагӀий, шоай хинна вожатеш а воспитателаш а.

Кастта шоай лагерцара, доттагӀашцара къаста безилга дагадоалаш ба Шалажи яхача юртарча «Раздолье» яхача пионерски лагере салоӀаш бола оаьонераш. Из кхетадеш а да, гонахьа улл хоза хьу, цига да воаман цӀена фо. хӀаьта чакхйоахаш йола сакъердаме мероприятеш-м йийна а варгац. Царех я тайп-тайпара спортивни яхьаш, художественни самодеятельноста конкурсаш, республике бовзаш болча нахаца хула вӀашагӀкхетараш. Масала, цу тайпара вӀашагӀкхетар хилар пионерий укъ деношка республике вовзаш волча поэтаца Гагиев Гириханаций къонача поэтаца Арчаков Салецеи.

КхоалагӀча сиене пионерски лагере салоӀаш да 523 бер. Уж дукхагӀча дакъе Грознерча «Красный молот» завода, радиотехнически завода, республика просвещене болхлой бераш да. ХӀаьта цар дика салоӀаш хиларах вӀалла а шеко яц.

Тайп-тайпара кружокаш а секцеш а я лагере вӀашагӀьехка. Бераш боккхача сакъердамца ух цу кружокашка, секцешка: баскетбола, волейбола, гимнастика. Цу гӀулакха эшаш дола хьалаш долаш да, дика баскетбольни, волейбольни майдаш, гимнастика эшаш йола снарядаш. Царца уж занятеш чакхйоахаш ба лагере: физрук А. А. Плотников, вожати Х. Х. Зайнулаева, воспитатель М. С. Деткова, кхыбараш. Лагера начальника К. А. Джабраилова дувц:

— Берашка дика сакаӀийтар да тха керттера декхар, хӀана аьлча, цар дика салоӀе, дика дӀадоладергда дешара керда шу, дегӀа уинхцӀена хургба. Кхы вӀешагӀа лоархӀам болаш дац царна пайдане хургйолча тайпара ха дӀахьайтар. кхетам балар.

Из иштта да а да, бераш та кердадар, пайдане цар доккхийтаро, кхетам балара школа а хиина дӀаоитт ахкая хана берий уналцӀено тоанра майдаш, пионерски лагераш.

Дукха Ӏомадьд пионераша лагере баьккхача бетта: керда илвеш, халхараш, дийцад дукха сакъердаме книжкаш. хов тайп-тайпара хӀамаш тьае, сурташ дахка. ХӀаьта дешара керда шу дӀадоладелча шоай новкъосташта дувцаргда «Раздолье» салеӀача бераша «Нептуна ди», «Ярмарка» яхача цӀейх.

СУРТАШ ТӀА: ЦхьайттагӀча отряда вожати Х. Х. Зайнулаева берашца цхьана Ӏалажа материалех хӀамаш еш я;

хьелагӀча отрядера физкультурникаш.

И. ПЛИЕВЕИ,
С. АРЧАКОВЕИ сурташ.

АФГАНЦАШТА ЛАЬРХӀА

Афганистана Демократически Республика керда заказ кхоачашдаьд Бакурча полиграфисташа. ХӀанз цар арахийце продукци боккхагӀбарашта а берашта а лаьрхӀа я. Уж да политически плакаташ, пенех хьалдетта календараш, хӀаьта иштта суртанца тоадаь азербайджански халкъа фаьлгаш тӀадола книжкаш.

ДРА а Азербайджана а книгоиздательски организацеш цхьана гӀулакхаш леладе йолаелар цин шу хьалха дуней халкъашта юкъера Московски книжки ярмарка хиннчул тӀехьагӀа. Цига советски афгански вовзалаша согласени йир азербайджански столица типографешка цхьайола изданеш кепаетта аьнна.

Советски Ӏаьдал латтача шерашка Азербайджане книгоиздательства даьгъо дикка йоккха опыт Ӏоальй, хӀаьта из опыт афгански коллегашта дӀалуш хилар гӀо ду вай халкъашта юкъера доттагӀал дӀахо чӀоагӀдара.

ШУКЮРОВ Расим,
АПН корреспондент.
Баку.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ЙИЦЛУРГЙОАЦА ХА

Курнев МуртазӀалий Мухьмад гӀишлонхо ва. Ткъаь итт шера Норильски комбинат хьалхьеш хиннав из. ТӀъоалагӀча шерашка йиъ шу даьнне кӀаьнк волаш Р. Люксембургей К. Либкнехтан цӀерагӀча хьалхарча нохчий пионерски отряда член хиннав. Да-нана доецош дисача берех боккха цхьа дезал хиннаб, цӀаккха а цунна бицлуш боаца дезал. Тахан а отряда хӀара члена цӀераш а тайпан цӀераш а дагайоагӀа цунна.

Шовзткъеи итт шу да из КПСС член вола, кӀаьта коммуниста оамалаш пионер волча хана дениз хьаькила йолаелча санна ла. Из ба советски пионерана беш бола лаьтаре мах.

Из отряд хьехь хиннай Грознерча партийни а комсомольски а организацеша. Цу отряда помещени енна хиннай «Гиганте» яхача кинотеатра подвала чу (республикански филармони чухьнеа цӀа). Цига дика болх беш хиннай тайп-тайпара кружокаш. Шефаша - комсомольцаша бераш кхувлаш хиннад шоашта кхер, юрташкарча бахархошта телефонах а радиох а пайда миштa эшa беза дӀагойта.

Кружокаша дика лар йитар. Дуккача бераша цига Ӏомаь йолайир тӀахьа шоай хургйола балха говзал. Горбунов Лева вонаци йоеза гӀерташ хиннав, тӀехьагӀа цох авиамоторех вола инженер хиннав, даькъа лоацаш хиннав эггара хьалхара реактивни самолет хьаеча.

Спектаклаш увттаеш хиннача Батукаева, Смирнова, Гарона театральни училище яьккхай, хӀаьта чӀоагӀа машинаш езаш хиннача Курумов Сурвас автогӀулакх карадерзадаьд.

Цу отряда пионервожати хинна Селищева Людмила Иванова тахан а могаш-маьрша йолаш я.

Хьалхара пионерски отряда дукхача къамех долча берех латташ хиннай. Цун юкъе хиннаб нохчий, гӀалгӀай, эрсий, эрмалой, грекаш, и. кх. дӀ. Уж вӀашкоувзар, хьерчабер хиннад доттагӀал а вошал а. ХӀанз а Курнева дагабоагӀа Щеткин Павел, Балаян Грачик, Титова Нина, Шаипов Рамзан, Аннмоа гӀер йикарий.

Отряда шефство лелаеш хиннаб 82-ча стрелкови полка бӀухой. Цар гӀо деш хиннад бераша походашка баха кийчбеш, телефонни а радио а аппараташ Ӏомайташ хиннай.

— Са пионерски къонал, — йоах Курнева, — ираз долаш хиннад. Тхоах хӀаране дег чу яь Р. Люксембургей К. Либкнехтан цӀерагӀа хинна хьалхара пионерски отряд. Цох да а нана а хиннадар тхона.

30-ча шерашка дукха кагирхой деша болх Москве. ХӀаьта Курневи Васильченко Иванази гӀишлонхой хул. Курнева болх бу Норильске, хӀанз вахаш Москве ва. Васильченкос даькъа лаьцад Москвера В. И. Ленина цӀерагӀа стадион, М. Ломоносова цӀерагӀа МГУ, Варшаве культура Дворец хьалъеш.

БӀаьха а хала а, бакъда, бернета никъ ба хьалхарча пионераша хьабенар.

М. ГОРТИКОВА.

ЭЛЕКТРОННИ ЗАКРОЙЩИК

Йийса ло боаккхилга вӀалла а итта гӀулакх дац. Из дика хов беррига портнойша. Укхала царна гӀо даьд текстильни машинашъеча Ерригсоюзни Ӏилма-тохкама институтеи СССР Ӏилмай Академе информаци дӀа-юха теллара проблемай Институтеи Ӏалманхоша. Цар хьилай электронни закройщик модельер.

...КӀезига лаккхьача моттиге латт со лаккхера ӀотӀабоагӀача боккхача Ӏаьржача гӀозара бӀара а хьежаш. Массехк секунд йоал—со кийслу шин оагӀорахьара баьче гонна юкъе: гӀоа хиина ца Ӏеш са юкъагӀа гӀоала хьоарчелар традиционни портновски сантиметрона тара йола Витсьига тесьча. Болабелар электродвигатель, тӀаккха тесьма сона гонахьа геттара сиха кхестa йолаелар. Цу хана гӀоа тӀехь-тӀехьагӀа Ӏолохлуш бар...

— ГӀулакх чаккхаьлар, хьо мукъа ва. — аьлар сога массехк итт секунд яьлча Сенеких Михаила. ПТК-100 (официальни меттала иштта оал воентронни закройщикахӀ яхе универсальни программно-технологически комплекс хьаьнрех цхьанне.

Боккъонца волча йоккъьебе а закройщика дараш санна ко-кхараш долаш я комплекс — бувц Сенекин Михаила. — Буста баккхари. хьала цхьа фесон белгалъяьчул тӀехьагӀа ло баинхари...

Дисплея экрана тӀа цу юкъа хьахьекхар хургйола са хачи. Бакъда, чертеж мара-м дацар из, аьтта оагӀорахьерча йиста тӀа цифраш я латташ — машино хьахьокхар са размераш.

Массехк секунд яьлча телеэкрана тӀа хьахьокхаш бар хургбола ло — детала тӀехьа деталь а хьокхаш. Цу цхьан хьине информаци ЭВМ дӀийцуьяр мел эшача хана цига хургйолаш.

Мишта болх бергба дисплея тӀарча чертежашца?

— Цхьан минута сатоха, — велакъежа Сенекин. — Укх сахьате дерригa а хьайна бӀарга гургда хьона...

Йоккхача планшетацара шинцергӀа хадерг болабелар болх бе, молзагӀа йолча чертежни кульманаша санна. Бакъда, из «кульман» чертежни а воацаш болх беш я. Автомато боарремагӀа линеa тӀехьа лини а юллаш. бӀех а ца деш. тоалзелаш харцахьа а ца беш чаьхата тӀа чертежаш дир.

— Гой, кийча ба-кх хьо ло. ДӀаьша мара безац. Дог тайша хила мара безац хьа. электронни модельера терналхьай хьона хьа фигура еррига бешхалонаш антропометра — хьо юкъе лаьттача гӀоазаро — дӀабеннача 2000 гаргга бола бустама обработка яьй ЭВМ-о...

Сахьатaга хьежар со: из ерригa операци чакхьяккхаро пхийтта минутал дукхагӀа ха дӀалацаяц.

ЗИГУНЕНКО Станислав.
(АПН).

«ЮБИЛЕЙНЫЙ» КИНОТЕАТРЕ ДУВЛА!

ХӀара шера, 27 августа, берригача советски наха дезду цӀей—советски кино Ди. Из дукхача кинематографистий а кино дезарий а цӀей да. Цу деношка деррига кинотеатрашка, киноустановкашка вӀашагӀкхетараш, премьераш, кинофестивалаш хул.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решеней доазонашка тайп-тайпара хаьаш йолча зрителашна йиха беча балха юкъе ерригача фильмофондера дӀаяхача хаьара ленташ озар — из СССР берригача кинематографистий керттера декхар да.

«Юбилейный» кинотеатро 23 августа дена 28 августа кхаччалца «Эрсий историе оагӀонаш» яхача темагӀа кинофестиваль ергья. Цун программана юкъе хургда дика довзаш дола шера формат йола кинофильмаш: «Василий Буслаев», «Ярослав Мудрый», «Емельян Пугачев». Цу кинолентай цӀераша хьахьоех цар дувцар а.

Кинофестиваль чакхьяьннaчул тӀехьагӀа цун тема дӀахо хьоргья кердача шера формат йолча «Демидовы» яхача фильмаца.

ЦӀей даькъала хилда шух, хьамсара доттагӀий, кино дезараш!

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 АВГУСТ
II ПРОГРАММА

13.20 — Спортивни НохчГӀалгӀайче (нохчий меттала).
13.50 — Документальни фильм. ЭзаретагӀа хьатӀабовар.
14.20 — «Са Даьхен салте».
14.50 — «ДоттагӀал». Киножурнал.
15.50 — «Телевидени хьажа цӀае».

РАДИО

20 АВГУСТ

7.20 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «Юртара вахар» — (нохчий меттала). Хаоттамаж бола хоам.
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчийн гӀалгӀайн меттала).
8.36 — Хоамаш.
10.15 — «Керда обрядаш вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — Музыкальни антракт (нохчий меттала).
11.00 — «Къонал», радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — «Гастрольни ахка» (эрсий меттала).
12.40 — «КӀарцхал». Радиожурнал (гӀалгӀай меттала).
13.00 — «Цехий парторганизацешка отчеташи хоржамаши» (гӀалгӀай меттала).
15.15 — «Нохч-ГӀалгӀай музыка историецара» яхача циклацара передача (эрсий меттала).
16.00 — Назрий-Юрта района художественни самодеятельноста доапьашхой концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — Л. Корешнова. «Донкхача вахара шераш». Радиоспектакль.
19.13 — ДӀалекх Халидов Рукхна.
19.30 — «Сатийнача набарах» А. Веденеевa дувцар (гӀалгӀай меттала).
19.15 — Лирически иллей концерт.
20.31 — С. Димаев. Нохч-ГӀалгӀайчен ритмаши ашараши.

21 АВГУСТ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсийн нохчийн меттала).
7.36 — Музыкальни антракт (нохчий меттала).
8.25 — «Шоана дукха эза ашараш» (эрсий меттала).
16.00 — «Школьни глобус» радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Иллеца доттагӀал дончарна концерт» (гӀалгӀай меттала).

УКВ

18.00 — «Вай къонал — массе хана а дийна», литературно-музыкальни композици.
19.05 — СССР Фегарча Флота Денна хетадаь концерт.
19.36 — «СалаӀар миноташ». Передача (нохчий меттала).
19.57 — Музыкальни галерей (иллеи оал У. И. Усмановас).

Хоттнел

Тахан республике гӀоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш йоачен а йоапаш, малхбоалехьара секундо 2—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 23—28, Грозне 26—28 градус йоахил йолаш хилен тарлу.

Кховнен ломмеи хувцалуш морхаш а йолеш, йоачан а йоапаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 2—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 13—18, дийнахьа 23—28 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА

20 АВГУСТ

С. М. Кирова цӀерагӀа культурай салоӀарен парк. 9.00 21.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Йоккхача теннисах, йолв спортивни яхьаш. 11.00. Дуккхача наха даакъа лоаца ловзараш. 14.00. «Вай лаьтта къахьегамца хоздергда» — радиоконцерт. 16.00. «Доазол арахьарча разведка лехари фиалал лаккьяра» яха лекци. 17.00. Урус-Мартановски Гудермески районий художественни самодеятельноста шаре сигале» яха кинофильм.

Химикий культура Дворец. 11.00. Спортивни ловзараш берашта лаьрхӀа халхараша. 18.00. Социалистически яхье котбаьнннарашта хетадаь «Тха кӀира» яха радиожурнал.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 10.00. Йоккха зал. «Дезала ярзагара дӀоагӀаш». Брака торжественни регистраци яр. 11.00. Кинотеатр. «Фаьлгийн пренклоченейи дунен тӀа» яха кинолектори. 12.00. Болх беш я берий аттракционий майда. 18.30. «Дагаз селхани тахани» яха радиоконцерт. 19.30. Халхарий зал. «ВӀашагӀкхетар» яха дискоклуб. 20.00. Бьыцара театр. «Къахьегамга хьежаш сийле» кинолектори.

21 АВГУСТ

С. М. Кирова цӀерагӀа культурай салоӀарен парк. СССР Фегарча Флота Ден хетадаь дукхаха наха са а лоӀаш сакъердар. 9.00 — 21.00. Болх беш я аттракционаш. 11.00. Парашютни техника выставка. Парашютни вышка тӀара чукхувсабалар. Дукхача наха даакъа лоаца ловзараш. 15.00. Духовой оркестра концерт. 17.00. Назрановски Малгобекски районий художественни самодеятельноста концерт. 20.00. «Дунен — машаре сигале» яха кинофильм.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Ориентир» яхача клуба заседани. «Профессей дуне» — КВН. 12.00. Хи тӀара спортивни яхьаш. 16.00. Город Грозне тӀема сийленца ювзаеннача моттигашка гӀолла экскурси яр. 18.00. Социалистически яхье котбаьнпарашта хетадаь «Тха кӀира» яха радиожурнал.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 13.00. Болх беш я «Чебурашка» яха берий киноклуб. 18.00. «Сага сийле къахьегамца». Нохч-ГӀалгӀайчен мехкдаьтта промышленноста 90 шу дизара хетадаь Подгорне цӀерагӀча поселка бахархой цӀей.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийна вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта бахама — 2-47-84; культуре — 2-64-75; кехаший — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

СФ00239. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4145.